

գտած՝ իրենց բարձրագույն ուսումը շարունակելու: Շատերը անոնցմէ դաշնակի ուսուցիչ են կամ Փրոֆ. երաժշտանոցներու մէջ, ինչպիսի է Ալէք Մնակեան Լիբանանի պետական երաժշտանոցին մէջ:

Իր աշակերտներուն պսակը կը կազմէ Ա. Կոույումճեան, որուն մէջ նկատած էր եզակի տաղանդ ու ձիրք, արդէն իր երեք տարեկան հասակին: Ու իր դուրդուրանքին առարկան դարձուց զինք: Հակառակ շատերուն թերահաւատութեան, բայց Հ. Հէպոյեան յաղթանակեց, որովհետեւ իր տեսութիւնը, իր մարգարէութիւնը կատարուեցաւ:

Երբ Ա. Կոույումճեան 1981ին, Պէթհոլէնեան Միջազգային Մրցումին խնդրեց ԱՌՄՁ-ՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ 32 ազգերու 100 տաղանդներու մէջէն, հպարտանքը ոչ միայն իր ուսուցչին էր, այլ ամբողջ հայ ազգին:

Հ. Գրիգոր Հէպոյեանին երաժշտական երկերը եթէ հրատարակուին բոլորը՝ աւելի քան տասը հատորներ կ'ըլլեն: Մինչեւ օրս հրատարակի վրայ են Դպրոցական երգերուն մէկ ժողովածոն, դաշնակի յատուկ սքանչելի կտոր մը — Մշտնջենական Շարժում — խորագրով եւ դաշնակի գործերու Ա. հատորը — տիտղոսուած Դաշնամուրային երկեր: Տակաւին անտիպ կը մնան սենեկային եւ սիմֆոնիք նուագախումբի եւ երգչախումբի ստեղծագործութիւնները:

ՄԱՐԴԸ

Անտարակոյս, Հ. Գրիգոր Հէպոյեան կրօնաւոր էր, երաժիշտ էր, հայազէտ մտաւորական էր: Այս բոլորէն վեր, սակայն, նախ՝ բիւրեղացած մարդն էր ազնուական: Վերցուր մարդը, ամէն ինչ կը չքանայ, անգամ սրբութիւնը կը փոշիանայ:

Եթէ Քրիստոս եկաւ աշխարհ, որպէս զի մարդը աստուածացնէ, նախ ինքը մարդացաւ, մարդուն ամբողջական իմաստովը: Ապրեցաւ աղքատութիւնը: Զգաց տառապանքը: Եւ եղան պահեր, ուր լացաւ դառնօրէն...:

Այդ ամբողջը սիրով տարաւ, որովհետեւ եկած էր օգնելու մարդուն եւ մարդը աստուածային երջանկութեան բարձրացնելու:

Հ. Գրիգոր Հէպոյեան հետեւեցաւ իր Վարդապետին օրինակին: Սիրեց աղքատը եւ օգնեց անոր: Տառապողին հետ՝ տառապեցաւ: Լացողին հետ՝ լացաւ: Խնդացողին հետ՝ խնդաց: Կարճ՝ մանկական հոգիով մօտեցաւ բոլորին, առանց յետին նպատակներու: Ու մնաց մանուկ՝ իր կեանքի ամբողջ ընթացքին՝ միշտ բարի, միշտ ազնիւ, միշտ խնդուն...:

Ուրեմն, արժանի է՝ արդարներու օթեւանին:

ՎԱՐԴԱՆ ԶՕՐԵՆՑ

ՍՏԵՓԱՆՈՍ ՈՒՌՊԵԼԵԱՆ. ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՏԱՆԸ ՍԻՍԱԿԱՆ Ա. ԲԱՌՔ ԿԱՄ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆՔ ԱՐՏԱՔՈՅ ՆՈՐ ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆԻՆ (Նորայր Ն. Բիւզանդացու անտիպներից)

Ծանօթութիւն. Նորայրի դիւանի մեր ցանկը տե՛ս Բազմավէպ, 1984, 1-4, էջ 62-96: Թղթ. 8:0. 2:1-50-ի Վաւ. 2:10-11-12-ը երեք տետրակներ են եւ վերաբերում են վերնագրում նշուած երկի բառապաշարին: Պարունակում են բառեր, որոնք չեն մտել ՆՀԲ, եւ բառեր, որոնց վկայութիւնները չկան այս բառարանում կամ սրբագրութեան կարօտ են ըստ Նորայրի:

Ինչպէս յայտնի է, Ստ. Ուսպելեանի (կամ Օրբելեանի) երկն ունեցել է երեք հրատարակութիւն՝ 1859 թ. Փարիզում (հրատ.՝ Կարապետ վ. Շահնազարեան), 1861 թ. Մոսկուայում (հրատ.՝ Մկրտիչ Էմին) եւ 1910 թ. Թիֆլիսում, որ արտատրւում է առաջինից: Նորայրի տետրերի ուսումնասիրութիւնից պարզուած է, որ նա հիմնականում օգտագործել է 2-րդ հրատարակութիւնը, «Ստեփաննոսի Սիւնեաց Եպիսկոպոսի Պատմութիւն Տանն Սիսական», նը-չելով նրա գլուխներն ու էջերը, իսկ համեմատութեան համար ունեցել է նաեւ միւս երկուսը:

Վաւ. 2:10 տետրակի գրուած էջերը համարակալուած են 1-6. առաջին էջը վերնագրուած է «Ստեփանոս Ուսպելեան Պատմութիւն Տանն Սիսական. Բառք արտաբայ շայկագեան Բառարանին», թուագրուած է «10 նոյեմբեր 1910», ձախ անկիւնում ունի «Մասն Գ»: էջ 13-16-ի վերելում կարդում ենք «Կան ի Հայկղ.» Նորայրը նշել է միայն այն բառերի վկայութիւնները, որոնք չկան ՆՀԲ-ում, ուստի այս բառերից առաջ դրել է պ տառը, որ նշանակում է «պակասէ», հազուադէպ գործածելով չ(կայ) կամ «չիք»:

Վաւ. 2:11-ն ունի գրուած ու համարակալուած 16 էջ, որի առաջին էջի վերնագիրն է, բացի պատմագրի եւ նրա երկի անուններից, «Բառք եւ Ոճք որ կան ի Նոր անուններից», թուագրուած է Հայկագեան Բառարանին», թուագրուած է «11 նոյեմբեր 1910», ձախ անկիւնում ունի

«Մասն Բ». Նորայրը նշել է միայն բառերի վկայութիւնները, որոնք չկան ՆՀԲ-ում, բառերից առաջ դնելով պ (պակասէ) տառը:

Վաւ. 2:12-ն ունի համարակալուած ու գրուած 5 էջ, առաջին էջը վերնագրուած է «Արձանագրութիւնք ի Ստեփաննոսի Ուսպելեան Պատմութեան. Բառք արտաբայ Նոր Հայկագեան Բառարանին», թուագրուած է «12 նոյեմբեր 1910», ձախ անկիւնում ունի «Մասն Ա»: Ընթերցողին յայտնի է, որ պատմագիրն օգտագործել է վաւերագրեր եւ վիճական արձանագրութիւններ. այս բառերը սրանցից են:

Ինչպէս կարելի է նկատել, Նորայրն այստեղ երկու տեսակ աշխատանք է կատարել, դուրսէ թողնելով սեւագրութեան վիճակում:

ա) նշել է Պատմութեան եւ արձանագրութիւնների այն բառերը, որոնք չեն մտել ՆՀԲ-ի մէջ կամ «արտաբայ Նոր Հայկագեան Բառարանին» են:

բ) Պատմութիւնից նշել է վկայութիւններ, որոնք չկան ՆՀԲ-ում, թէեւ գլխաբառերն այնտեղ կան:

Նորայրի նշած բառերի ցանկերը այբբենական կարգով չեն տրուած են տպագրի գլուխներն ու էջերը, երբեմն էլ միայն էջերը:

Մենք Նորայրի երկրորդ պշխատանքը վերնագրեցինք «Բառք կամ վկայութիւնք արտաբայ Նոր Հայկագեան Բառարանին»: Այբբենական կարգով խմբաւորեցինք Պատմութեան եւ արձանագրութիւնների այն բառերը, որոնք չկան ՆՀԲ-ում. կարծում ենք, որ աւելորդ էր առանձին խմբաւորել, ի տարբերութիւն Նորայրի, Պատմութեան եւ արձանագրութիւնների բառերը, քանի որ երկուսի բառերն էլ չկան բառարանում: Այբբենական կարգով խմբաւորեցինք այն բառերը, որոնց վկայութիւնները չենք գրտ-

նում ՆՀԲ-ում, կամ էլ կան, բայց Նորայրն ունի ղրտողութիւններ զբանց վերաբերեալ: Բառերից առաջ նրա դրած պ (պակասէ) տառը դրեցինք զլիսարառից յետոյ, փակագծերում: Կատարեցինք կէտադրական աննշան փոփոխութիւններ. Պատմութեան զլուխները նշող մեծատառերից յետոյ ջնջեցինք դրուած միջակէտը, նախադասութիւններէ վերջում միջակէտի փոխարէն դրեցինք վերջակէտ, միջակէտեր փոխարինեցինք ըստորակէտներով: Հասարակ գոյականներ, բայեր կամ այլ խօսքի մասեր զլիսարառ համարելիս կամ բառերի յղելիս՝ Նորայրը զբլիսազրով է դրել. դրեցինք փոքրատառով, ամենուրեք կատարելով անհրաժեշտ ընդ-

գծումները: Հեղինակներէ եւ նրանց աշխատութիւններէ անուններէ յապաւումները թողեցինք նոյնութեամբ: Մ. Մ. ստորագրուած ծանօթագրութիւնները մերն են (հեղինակը ծանօթագրութիւն չունի):

Նորայրը «իմ Հայկզ» ասելով նկատի ունի այս բառարանի իր ճոխացրած եւ չորս մեծադիր հատորի վերածած տարբերակը, որ նրա դիւանում է: Նրա գրադարանում են Ստ. Ուսպելեանի դործի երեք հրատարակութիւնները:

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՄԻՆԱՍԵԱՆ
Ժնեւի համալսարան

Ա. ԲԱՌՔ ԱՐՏԱՔՈՅ ՆՈՐ ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆԻՆ
(վաւ. 2:10-ի էջ 1-12 եւ 2:12)

- Ա. ԱՐՈՒՆԱՅ 328
- ԱԹԱՇՓԱՐԻՍՏ 354
- ԱԿԱՆԱԿԱՊԻՃՔ, ՀԱ. 357, գղ. chaton: ԱՂ է ակնակապիւնք:
- ԱԿՆԱԶԵԻ, ԿԴ 258
- ԱՂԱԻԹԱՅՈՐԴՈՐ 29
- ԱՂԵՅԱԻ, ԿԸ 328
- ԱՂԻԻՍԱԶՈՅԻ, ԿԷ 317
- ԱՂԻԻՍԱՔԱՐՏԱՐ, 33. ի բառիցն աղիւս եւ պրս. քիրտար «գործ», նշանակէ «գործեալ աղիւսով, աղիւսեայ»:
- ԱՄԲԻԾՔ 361. գրեցի յիմ Նոր Հայկզ. յ'անքիծ:
- ԱՄՈՎԱՍԾԻՆ, -ծնի, ԿԹ 329
- ԱՆԱԿՆ (մատանի), ԾՄ 191
- ԱՆԴԱՅԻՆ 261. այսպէս եւ սոյ. Շահնազար., հ. Բ, 101, ուր յերես 303 ի ծան. 16. «Կամ անքայիւն, առանձին սեպհականութիւն, ստացուած յորում այլ ոք չունի մասն, եթէ չիցէ վրիպակ գրչի»: Զթուի յարաբականէն ք'այիւն «1. թռչակ, հաս, ոռձիկ, [գղ. ration]. 2. կարգեալ, պատշաճեալ» (Պօղաճ.)¹:

- ԱՆԴԱԻ 360. թուի յարաբականէն տա՛վա 1. «կազ, կռիւ. 2. դատ, դատաստան, դատախազութիւն, նշանակել առանց կազոյ կամ վիճի, առանց դատախազութեան»: Տե՛ս դաւի յԱլիշան, Շիրակ, երես 162:
- ԱՆԻԾԱՐԱՆԱԿ, ԺԴ 215
- ԱՆԻՐԱԻԱՐԱՐՁ, ԾԲ 206
- ԱՆԶՐԱԻԱՐԱՐ, ԺԳ 34 սոյ. էմիւն, ուր գրի յ'անգրաւոր. յ'անգրաւոր եւ սոյ. Շահնազար., հ. Ա, 90. «Յուրախութիւնսն անդրաւական» (Կ. Շհ., Շար., 663). «յուրախութիւնսն անդրաւական» ՀԱ, 363):
- ԱՆՈՒՆԷՇՔԱՐԷ, ԼԹ 151
- ԱՆՀԱՄԻՄԱՂ, Խ 158, ԿԵ 261, թուի յարձանագրութենէ, ՅԻ = 871. «առանց դատախազի», տե՛ս եւ համիմաղ, գոր Հ. Արս. Այտըն., Գճն. քեր., երես 143, մեկնէ «դատախազ»:
- ԱՆՊԱՅՔԱՐ, Բ 6
- ԱՆՎԵՐԱՆԱԼԻ ՍՈՒԳ, ՀԱ 362
- ԱՆՅՈՒՄՆ, գղ. décès, trépas, ԼԹ 151 (կայ ի Հայկզ.), 214 ս.:
- ԱՇԽԱՐ ՀԱԴԷՏ 357
- ԱՊԻՉԱՐ, -ի, գ., տե՛ս յիմ Ստ. հայ. (ուր բացատրում է «ուրացեալ». Մ. Մ.).

¹ Պօղաճեան Հ. Յ., Բառարան համառօտ հայերէն-ուսկերէն, Վիեննա, 1838: (Մ. Մ.):

«Նալաթք եւ ալիգարք բազում կարգեալ ի նմա», ԿԴ 256 (կայ ի Հայկզ., ուր գնի ԿԴ):

— Ալիգար լինիւմ. «Յիւր Մահմետէն ալիգար ... լիցի», ՅԻ = 871, Խ 159 (կայ ի Հայկզ., ուր գնի Խ): — «Յիւր փեղամբարէն ալիգար լինի», ՅԺԶ = 867, անդ, 160 (կայ ի Հայկզ., ուր գնի Խ): Յաջորդք չկան ի Հայկզ. «Յիւրեանց հաստոյն ալիգար եւ դենակորոյս լինիցի», եւ ի փեղամբարէն հերքեալ եղիցին», ՅՅԵ = 906, ԽԳ 170: — «Յիւր Մահմետէն ալիգար եղիցի», ԽԸ 184. — «Յիւր փեղամբարէն ալիկար եղիցի», ՅԶԲ = 943, ԾԱ 197: — «Յիւր փեղամբարէն ալիգար լինի», ՆԿԵ = 1016, ԾԶ 225: — «Յիւր փեղամբար կոչեն, թ' մարգարէէ, զոր փեղամբար կոչեն, ալիգար եւ անիծեալ լիցի, եւ յիւր աւալիգար Մահմետէն որոշած եւ նալաթբէնսգիր Մահմետէն որոշած եւ նալաթբէնսգիր յազգս», ՇԽ = 1091, Կ 242: — «Յիւր հաւատէն ալիգար եղիցի», ՈԿ = 1211, ԿԵ 264:

Այլուր փոխանակ ալիգար՝ ասի որոշեալ, որոշած. «Յիւր հաւատէն եւ յիւր փեղամբարէն որոշեալ լիցի, եւ յամենայն փեղամբարացն... նալաթ եղիցին», ՆԽԷ = փեղամբարացն... նալաթ եղիցին», ՆԽԷ = 998, ԾԴ 214: — «Յիւր փեղամբարէն որոշած լինի եւ յամենայն սրբոց նոյնեալ եւ հարիւր հազար նալաթ», ՆՀԵ = 1026, ԾԶ 225:

Ալիգար լինիւմ յիմեքէ, «հրաժարել», գղ. renoncer. «Եւ ալիգար եմ եւ եւ իմ գաւակը եւ ա՛յլ ազգապիւնք յայդ ջրոյդ՝ յայտմ հետէ մինչեւ յաւիտեանս ժամանակաց», ՅԶԱ = 932, ԽԹ 187:

ԱՊՍՈՒԱՐԵՄ, տե՛ս ապապարեմ:
ԱՊՍՊԱՐԵՄ, ՅԶԲ = 943, ԾԱ 197: — Ապապարեմ, ՄԶԳ = 844, ԼԹ 153 (կայ ի Հայկզ., ուր գնի ԼԹ): — Ապապարեմ, ՄԶԸ = 839, ԼԹ 150 (կայ ի Հայկզ. ուր գնի ԼԹ): Ստեփ. Ուսպ. գրէ ապապարեմ, ԿԶ 279, 288: Ապապարեմ «ապապարեմ, յանձնել» (Այտըն., Գճն. քեր., նախաշ., 143):

ԱՊՍՊՈՒԱՐԵՄ, տե՛ս ապապարեմ:
ԱՊՍՏՍՄԲԱՆՈՅ, ԽԹ 188, ած., տեղիս, ԾԱ 197: Կայ եւ ի Միւ. Ա., 368:

ԱՌՈՂՁԱՍՈՒՆ, ԼԹ 147
ԱՍՊԵՏ, ԻԸ 85. տե՛ս եւ Ինճիճ., Հնախ., Բ, 99: «Ասպետ» թուի վարազտիրոց,

որդի Սմբատայ Բագրատունոյ, Վրկան մարգապանի. տե՛ս «ասպետն վարազտիրոց», ՅՈՀ. ԿԹ., 49:

ԱՍՏՈՒԱԾԱԹՈՂ 334
ԱՍՏՈՒԱԾԱՄԵԾԱՐ, Ա 3
ԱՐԲԵԼՈՒԹԻՆ, ԾԴ 215
ԱՐՁԱՆԱԳԱՆԳ 189. գրեցի յիմ Նոր Հայկզ.:
ԱՐՔԱՅԱՇՈՒՐ, ԽԴ 172, ԾԱ 200, ԿԵ 265, ՀԱ 349. կայ եւ ի Վրգ., Պտմ. 152: Տե՛ս եւ իշխանաշուք:

ԱՐՔԱՅՈՒՆ (պ.). «յոյժ սիրէր զքրիստոնեայս, զորս եւ արքայուն կոչէին» (Թաթարք), ԿԶ 299, երկրորդ անգամ ի նմին երեսի, եւ 303: Նոր Հայկզ. ունի «արքաւուն» ի վարազանայ Արեւելացոյ Պատմութեան, զոր եւ մեկնէ «Բառ ոմկ. որպէս թագաւորացն՝ թաթար»:

ԱՒԱԳ ԴՈՒՌՆ (եկեղեցոյ) 61, որ եւ մայրադուան:

ԱՒԱԳ ԴՈՒՌՆ ՎԱՆԱՅ, ԾԸ 230
ԱՒԱԳ ԴՈՒՌՆ ՔԱՂԱՔԻ, ԿԻՐ. Գանձակ., Պտմ., 27, գղ. la porte principale, իտ. portone:

ԱՒԱԳ ԵԿԵՂԵՅԻ 319, 323, գղ. cathédrale. (Ե Միւ. Ա., 259):

ԱՒԱԳ ԽԱՏ 278
ԱՒԱԳ ԽՈՐԱՆ (եկեղեցոյ) 164, 264, maître autel:

ԱՒԵՏՁԵԱՅ (պ.), ԺԳ 35. կայ եւ ի Բ թագ., Գ, 10:

Բ

ԲԱՐԱՄ, «գրարանն աջ բազկին», ՀԱ 353. իսկ ԿԸ 324 ասէ լուկ «աջ»:

ԲԱՐԵՊԱՏՃԱՌ, ՄԶԷ = 848, ԼԹ 156. կայ ի Հայկզ.:

ԲԱՐՁՐԱԿԱՌԱՁ, ԼԸ 143:
ԲԱՅԱՀՈՐ, ԽԳ 169. անուն տեղւոյ՝:
ԲԵԿԱՐ, -ի, Թ-Ժ գար, ԼԷ 130 ս.:

ԲԵՐԴԱՁԱՐ, -ի, Կ 242. ի բառէն չաք, զոր տե՛ս:
ԲԵՐԴԱՔԱՐ, ԽԸ 184. ԺԹ 49:

ԲԵՐԴԵԱՐ, ԿԶ 272. բերդերոյ, անդ, 291: Կայ բերդեան ի Ղ. Փրպ., Պտմ.: Իսկ բերդեան ի Փ. Բիւզ., Դ, ծը եւ ծթ, նշանակէ «բերդակալը, բերդապահը», ըստ Նոր Հայկզ.:

ԲԵՐԴՈՐԷՔ, ԿԶ 291. կայ բերդորայ եւ ի Սերբոս, 216:

ԲԻԻՐԱՊԵՏ, Հ 343, 345
ԲՆԱԶՈՐ, ԽԵ, 175 (Թուի յարձանագրու-
թենէ): Բնաձոր. Յովսիա, «Պամ. Թաթ-
լոյ, Գիւտի, Թովմասու եւ Վարոսի»
(Հ. Ղ. Ալիշան, Հայապատում, մասն Բ,
Երես 192 ր):

ԲՆԱՍՍՐ, ԼԹ 149:
ԲՆԱՍԵՌ, ԼԹ 149, ԽԳ 169 Երկրցս. Ի սեռ
բառէ, ԼԹ 150:
ԲՈՂՈՐԱՀԱՒԱՏ, ԿԵ 261
ԲՈՂՈՐԱՊՈՅՐ, ԿԳ 250, Ի պայր բառէն, զոր
տե՛ս Ի Պամ. Աղուանից:
ԲՈՅԱԹՈՅՆ, ԿԹ 330:

Գ

ԳԱԳԱԹ 45, 63, 304. գագաթան 353, գա-
գաթամբ 330, գագաթն թերեւս գագաթ՝ն
63:

ԳԱՀՆԱՄԱԿ, տպ. «Ի դահ նամակի», փոխ.
Ի գահնամակի, 16. գրեցի յիմ նոր Հայկզ.:
ԳԱՂՏԱՆՈՅ, ԽԱ, 164, ԿԷ 318. գղ. cachette:
Ստեփ. Կամենցացի ընթերցեալ է գաղթա-
նց Ի գլուխն ԽԱ 164:

ԳԱՅԼԱՊԱՍԱՌ, ԼԶ 120, Յիշատակարան
Շահանդիսոյ՝ դստեր Վարագորդատայ՝
Աղուանից իշխանի, յամին ... (Կայ Ի
Հայկզ.):

ԳԵՂԵՅԿԱՎԱՅՐ, ԼԹ 147
ԳԵՂԵՅԿԱՎԷՊ (...). Կայ գեղեցկապատում
Ի Կունդ Սարգիս:
ԳԵՏԱՄԷՁ, -իչի, ԺԹ 49. Կայ եւ Ի Սմբատ
Սպար., ԺՄ., 120:

ԳԵՏԱՌ, -ի, ԽԲ 167:
ԳԵՏԱՎԱՐԱՐՔ, ԺԱ 31
ԳԵՐԵԳԻՆ, ԼԸ 145, գղ. rançon:
ԳԵՐԵԹԱՓ, -ի, ԿԵ 260 պ., ԿԶ 297. Երկ-
րորդն միայն կայ Ի նոր Հայկզ.:
— Գերեթափ լինիմ, ԼԸ 140:

ԳԻՆՈՒԾԱԽ, -ոյ, «գինուծախ վաճառ», ԽԹ
186. «վճիռ գինուծախոյ», ՀԱ 357: Կայ
գինուծախ Ի Մխ., Դտ.: Առ նախնիս՝ գի-
նեվաճառ, յայլ գիրս՝ առուծախ, առ եւ
վաճառ:

ԳԻՇԱՄԱՀ, մ., ԾԳ 215
ԳԻԻՂԱՐԷՔ (պ.), ՇԼԵ = 1086. Կ 240
ԳՈՆԹ, գղ. comte, ԿԸ 323. յայլ գիրս՝
գունդ:
ԳՈՐՈՋԱՆԻ, ԿԶ 309

ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ, յոք. գործատներք, ԽԱ 164,
ԽԸ 180: Հայկզ. ունի միայն գործատունք
հարցին Ի գիրս Խոսր.:
ԳՈՒՆԴԳԱՀ, -ի, Կ 242
ԳՐԱՏՈՒՆ, ԽԱ 164

Դ

ԴԱՆԱԿԻԿ 31. նոր Հայկզ. սխալ գրէ դան Ի
բափ [= բափք]:
ԴԱՌՆԱԴԱՏԱՆ, ԿԸ 328
ԴԱՍԱՊԱՏԻԻ, Թ 20
ԴԱԻԹԱՐ, ԿԶ 301, 307, 312 Երկրցս, 313
ԴԵՀՄԷԹԱՐ, ՅԼ = 881. Խ 157
ԴԵՏԷՊՈՒԼ, ԿԵ 260
ԴԷՄՔ.

— վերին դիմաւք, (չ.), ԼԸ 136: Կայ ար-
տաքին դիմաւք (Եղչ. Դ, 70); en appa-
rence:

ԴԻԱԿ (պ.), ԼԸ 143. Ի Յովհ. Կաթողիկոսէ,
ուր նոյնպէս գրի դիակ, 167: ԿԶ 276: նոր
Հայկզ. ունի մի եւեթ վկ. Ի Վրդն., ԾՄ.:
ԴԻՒՆԱԴՊՐՈՒԹԻՒՆ, ԿԶ 313: Գրեցի յիմ
Հայկզ.:

ԴԺՈՒՆԱՀՐԱԻՔ, ՀԱ 350
ԴՈՒՄԱՆ = «բուր», ԿԶ 307 Երկրցս:

ԴՊԷԼ, ԿԵ 260
ԴՊՐԱՏՈՒՆ, ԺԶ 39

ԴՐԱՄԻԿ 336. գրեցի յիմ նոր Հայկզ. (անդ,
Ի մխիթ, սխալ նշանակի «Վրդն. Պամ.»
փոխ. «Ուուպ.»):

Ե

ԵԱՌԼԵՆ, ԿԶ 301, 314
ԵԳՈՄՈՆՈՍ, Ի 52, ԼԱ 96, ԽԶ 177: Սխալ է
եգոմոնոս յիմին եւ Ի Շահնագար եւ Ի նոր
Հայկզ. տե՛ս Եգոմոնոս յիմ Ստ. Հայ.³:

ԵՂԻԱԿԱՆ ՊԱՀՔ, ԾԸ 231: Գրեցի յիմ նոր
Հայկզ.: Յօրացուցին Ս. Ղազարու 1876
եղիական պահք նշանակի Ի Մայիս 24-28,
Երկուշաբթի - ուրբաթ (Հ. տ.), հինգ օր:
«Ննդրէ ամ յամէ հինգ ար պատարագ
յեղիական պահոց շաբաթ աւրն» (այսպէս
եւ Շահնգր., Հ. Բ, 59). Իցէ՞ «յեղիական
պահոց շաբաթն» (27 նոյեմբեր 1910):

ԵՂՈՒՄՆ, եղմումք, եղմանց, Թ 24 «լի յառ-
մամբ եղեալ ընդ եղմունս իրացն». Ժ 27
«յետ այսց եղմանց»:

³ Նորայրն իր անտիպ Բառագիրք ստորին հայե-
րէնի հոյակապ աշխատութեան մէջ (որ դիւանում է),
այս բառը բացատրում է «առաջնորդ վանաց», բառ
յուն. higemon (Մ. Մ.):

² Տեղը չի նշել (Մ. Մ.):

ԵՌԱՆՈՐԱՆ, ԺԹ 51, ԽԵ 174, որ եւ Երեք-
խորանի, Կիր. Գանձակ., Պամ., 116:

ԵՐԵՄՔ.
— վերին երեսաւք, ԼԷ 125 պ.
— վերին երեսաւք (պ.), ԿԶ 240:
— վերին երեսաւք, վկ. Շմաւ., Սոփ.
հայկ., Ի, 39 (պ.), Եղչ., է 109 (Ձեռ.,
Խակ տպ. վերինք), որ եւ Ի վերին
երեսս, Եղչ., Ա 11, Բ 19, Ե 78 (Ձեռ.,
Խակ տպ. Ի վերինք), Սարգիս, Յակոբ.,
Զ, 106 ր, 108 ր եւ ճ. Գ., որ եւ առ
երեսս:

ԵՐԿԱՄԲԷԹ, ԺԹ 51
ԵՐԿՆԱՔԱՍԱԿ, ԼԷ 127
ԵՐԿՓԵՂԿ, ԼԸ 141: — Յերկիեղկս լինիմ,
Հ 342 (Կայ Ի Հայկզ. յ'երկիեղկ, ուր սը-
խալ նշանակի «Ուուպ.», փոխ. «Ուուպ.»):

Զ

ԶԱՐՄԱՆԱՀԻՒՍ, ԺԸ 45, տե՛ս եւ հրաշա-
հիւս:

ԶԱՐՄԱՆԱՏԻՊ, Ի 54
ԶԱԻՒԱՆ (տպ. գաւախի, սխալ), ԽԹ 187
ԶՂՋԱՆՈՀ, ԺԱ 31
ԶՈՒԳԱՆՏԱՅՈՂ, Մաթուս. Սիւնեայ եպո.,
Թուղթ առ Հերակլ կայար, ԻԹ 88

Թ

ԹԱՐԱՆ, ԿԶ 289
ԹԻԹԵՂՆԱԿԱՊ, ԿԳ 258 Երկրցս, 259
ԹՂԹԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ 207: Գրեցի յիմ նոր
Հայկզ.:
ԹՂԹԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, ԻԶ 76

Ի

ԻՇԽԱՆԱՇՈՒՔ, ՀԱ 362. տե՛ս եւ արքայա-
շուք: Կայ Ի Հայկզ. Ի Քիւն:

Լ

ԼԵՐԴԱՆՈՅ, ԿԸ 328

Խ

ԽԱԿԱԿԻՐԹ, ՀԳ 367
ԽԱԶ ԸՆԴ ՈՒՍ ՆԱՀԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆ, ԾԲ 203:
Առեալ յԱնանիայ կթ. Մոկացոյ: Կայ եւ
«Սրազինեալ եւս ընդ ուս՝ Ի հատուցումն
վրիժուց ամբարշտաց» (Յոհ. կթ., 148),

որ սխալ գրեալ է Ի նոր Հայկզ. Ի բառն
սրազինեալ՝ «ընդունի զհատուցումն»:

ԽԱՒԱՆԴ, ԿԶ 308. խաւանդ եւ Ի Շահնգր.,
Հ. Բ, 167, որ յերես 353, Ի ծան. 130,
նշանակէ խոյանդ Ի Սէն-Մարտենէ, որպէս
ունի եւ Ձեռ. Աբրահամ Երեցու⁴: Տե՛ս
խոյանդ եւ Ի Շիրակ, 23 ա եւ Ի Ձաք.
Սրկ., Կոնդակ Յովհաննու վանից, 24: Թէ
զի՞նչ է խաւանդ, տե՛ս Ի Brosset, մասն Ա,
Պամ. Վրաց, Addition, 337, ծ. 1:

ԽՈՅՐԱԿԵՐՊ ԿՆԿՈՒՂ, ԽԶ 178

ԽՈՌ, գ., ԼԹ 149, 150, առդ 1, ուր Շահնա-
գար., Հ. Ա, 250, ունի «որ Ի ճանապար-
հէք Ի խուրդ ելանէ», եւ յերես 335, Ի
ծան. 44 ասէ՝ թէ Ի Սիւնիս եւ Ի Սասուն
«Բարձունք ողնաշարից լերանց ցայսօր
ժամանակի կոչին խուրդ»:

ԽՈՍԱԿԿԱՐ, -ի, -աց, գ., «Մի յիմ որդւոց
կամ Ի ժառանգաւորաց» Թ-Ժ դար, ԼԷ 131:

«Խոսակար. որդիք, զաւակ, յաջորդք»
(Այտըն., անդ, 143): ՄԶԸ = 839. ԼԹ
150: Հայկզ. ունի խոսակարաց, յորմէ
սեռական զնէ խոսակար, -ու, -ուց: —
ՅԺԶ = 867, Խ 160 պ.: Խոսակար,
ՅԾԵ = 906, ԽԳ 170 պ.: «Մի՛ ոք իշխեսցէ՛
Իմ որդիք կամ եղբարք, կամ այլ խոսակ-
արք» (Հայկզ.): Ա՛յլ է խոսակ Ի Կանոնս
Աղուանից ժողովոյն՝ յաւուրս վաչաղա-
նայ Գ-ի. տե՛ս Մ. Կաղանկ., Հ. Ա, 185.

Թուի պրոս. խիւրքուք «պոռնկորդի», Խակ
Հիւրճման, Երես 161, Թիւ 284, այլապէ
ստուգարանէ: Տե՛ս խոսակար Ի Հիւ-
րճման, Երես 161, Թիւ 285⁵:

ԽՈՏՈՐԱՆԱՒԱՍ, ԾԲ 206
ԽՈՒԼԱՍ, -ի, գ., ԿԳ 255. պրոս. դուլամ:

ԽՍԱԿԱՐԱՆ, Ի 52, ԼԸ 146

Ս

ՏԻԿԱՒԱՊԱՐ, ԿԶ 312-313
ՏԻՐԱՄՇՂԱԻՐ, ԿԵ 260. վրացերէն ծի-
նամդուար, տե՛ս Շահնգր., Հ. Բ, 303,

ծ. 15:
ՏՆՐԱՀԱՆԳՈՅՅ, ած., ԿԹ 330

⁴ Այս ձեռագրի ընդօրինակութիւնը նորայրի
դիւանում է:

⁵ Հիւրճմանի Armenische Grammatik աշխատու-
թիւնն է, ուր այս բառը թարգմանուել է «der Erbe»
«յանորդ սերունդ»:

Կ

ԿԱՆՈՒՂԱՆ. կախադանաւ, կախադանաւ քաղաքացիական, ԿԶ 282. կախադանաւ(f) իջուցանեմ, ԿԶ 290:

Կայ եւ ի Սարգիս կախադանաւ իջուցանեմ, զոր տե՛ս յի՞մ Հայկզ.:

ԿԱՅԵՆԱՏԻՊ, ԺԸ 47

ԿԱՅՌԻՔ, -եաց, -եւք, գո. fer à cheval, որ եւ լուսին, ԺԱ 31 երկիցս: Նոր Հայկզ. ընթեռնու կայրին ի Ստեփանոսէ Կամենցացոյ, տե՛ս 31. «Զպայռիսն (նալ) . . . իշոյ պայռիս» (տպ. ՇՀնզր., 4. Ա., 86): Ա՛յլ է պայռիք ի Նիւս., Երգ.:

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՆ, ԿԶ 273

ԿԱՇԿԱՌՈՒՏ, -ուտի, գ., ԿԴ 254

(ԿԱՊԱԼ, տե՛ս դապալ. Մ. Մ.)

ԿԱՏԱՊԱՆ, ԻԱ 62

ԿԱՏՈՒԱԾ, -ոյ, ԼԷ 129 (Կայ ի Հայկզ.):

ԿԵՆԱՌ, -ի, ԼԱ 98

ԿՈՆԱՆՔ (պ.). ի կոխան շանց եւ խոզից, ԿԹ 335

ԿՈՂՈՓ, գղ. corbeille, 32, 193. Կայ եւ յի՞ Աւրէնս, ԻԶ, 2, 4:

ԿՈՊՂԵՄ, ՀԱ 353

ԿՈՌԱՎԱՐ, ՅԼ = 881. Խ 157

ԿՈՒՂՊԱԿ (պ.), Թ-Ժ դար, ԼԷ 131: Տե՛ս Կուղպակ ի Մասն Բ (ժեր Բ-ում. Մ. Մ.):

ԿՏՅԱՒՈՐ (պ.). «Սակր կտցաւոր՝ քարահատաց», ԿԶ 275, գղ. pic: Տե՛ս կտցաւոր ի Մ. Խոր.:

Հ

ՀԱԼԱԻ (պ.), ԻԷ 80. Հայկզ. «Մաշտ., Ոսկիհոր., Վստի. ճժէ»՝ առանց վկայութեանց:

ՀԱՄԻՄԱՂ, յորմէ անհամբաւ. «համբաւ կայ», ՅԺԶ = 867, Խ 160: «Կալ նմա հապառակ կամ համբաւ», ՇԼԵ = 1086, Կ 240:

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱՆԻՍ, ՇԼԴ = 1085, Կ 237

ՀԱՅՐԵՆԱԳԻՐ ՍԻԳԵԼ, ԿԵ 263

ՀԱՅՐԵՆԱՏԻՐ (Ժ դար), ԾԱ 198 երկիցս: «Կալուածոյ տէր» (Այտըն., Բնն. քեր., Նախաշաւիղ, 143):

ՀԱՅՐԵՆԻՔ «կալուած» (Այտըն., անդ, 143), Ստեփ. Ուուպ., ԽԲ 168, ՀԱ 359:

ՀԱՆԴԻՊԱԿՇԻՌ, ԽԹ 187

ՀԱՐԱԿԱՇ, Ծ 192 (Թուի յարձանագրութեանէ). տե՛ս զմեկնութիւն ի տպ. ՇՀնզր., 4. Ա., 336, ծ. 50:

ՀԵՆԱԿ 327. գրեցի յի՞մ Նոր Հայկզ.:

ՀԵՆՆԵՏԻԿՈՆ ԹՈՒՂԹ, ԿԹ 336

ՀԵՐԻՍՏՈՒՎ, ԿԶ 272. Գարբիս Հէրիսաւք, անդ, 281: Երիսաւք (Վրգ., Պտմ., 127), «gouverneur» (Brosset, Պտմ. Վրաց, Addition, 253 եւ ծան. 4): Վրացերէն յերիս = «ժողովուրդ», քավ = «գլուխ» (ՇՀնզր., Ստեփանոս Օրբելեան, 4. Բ., 312, ի ծան. 30):

ՀԻՄՆԱՇԱՐԺ ԼԻՆԻՄ (պ.), ՅԾԹ = 910, ԽԴ 173. Կայ եւ ի Թ. Արծր.՝ «Հիմնաշարժ տապալմամբ ներքսազոյն երկրի»:

ՀՆԳԵՅԻԿ, ԼԷ 130. Կայ ի Հայկզ. որ գրէ «Հնգեցիկի. բառ. անստոյգ. իբր հնգիցս տասն, տուրք ողորմութեան»:

ՀՈԳԵՅԱՏՈՒՐ, (ած.՝Մ. Մ.), «գիմ հոգեցատուր հողոց» (անթուական), ԼԷ 130:

— «Հոգեցատուր էր արարեալ» ՅԼ = 881, Խ 157 պ.: «Ո՛չ հոգեցատուր, եւ ո՛չ յերախայրեաց («յերախտեաց» Հայկզ.), այլ զնեցի», անդ: — «Ինձ վաճառեալ, եւ հոգեցատուր արարեալ», ՅԺԶ = 867, Խ 160:

— «Հոգեցատուր պարզեաց», ՅԿԹ = 920, ԾԱ 195 պ.: — (Հոգեցատուր գիւղիս. Մ.Մ.), ՈԿ = 1211, ԿԵ 264 պ.: — Գոյական. ՇԼԴ = 1085, Կ 238 պ.:

— (Ստեփ. Ուուպ.) «Տուաւ հոգեցատուր», ԿԶ 311 պ., ԾԱ վերնադիր 194 պ.: — «Հոգեցատուր ժառանգութիւն», ԽԲ 168 պ., ԿԵ վերնադիր 259 պ., ՀԱ 360 պ.:

— «Էառ հոգեցատուր», ԺԴ 215 պ.: — «Տուեալ հոգեցատուր», ՀԱ 359 պ. երկիցս: — Գոյական, ԼԹ 147 պ., ԾԶ 223 պ., ԾԼ 231 պ., ՀԱ 359 պ., 361 երկիցս պ. ԿԵ 267 պ.: Կայ հոգեցատուր ած. եւ ի Յոհ. կթ. եւ գոյական ի Կանոնս:

ՀՈԳԻՔ, -եաց, «հոգի վախճանելոյ». «Վասն հոգեաց տեառն իւրոյ Վասակայ՝ իշխանին Սիւնեաց», ԼԷ 127. Թուի առեալ ի Ստեփանոս քահանայէ, Վարք Մաշտոցի եղիվարդեցոյ, «Վասն հոգեաց տեառն իւրոյ Վասակայ՝ Սիւնեաց իշխանի» (Յակոբ Թ. Թօփճեան, Ցուցակ Զեռագրաց Խաչիկ վարդապետի Դատեան, Մասն Ա, 44 ա):

ՀՐԱՇԱՉԵԻ, ԾԵ 219:

ՀՐԱՇԱՔԱՐՏԱՐ 29, 51. Նոր Հայկզ. ունի իրաշարտար յառաջին տեղւոջը, յերես 29, որ սխալ է եւ ջնջելի:

Զ

ԶԵՌՆԱԻՈՐ (Կայ յԱռձ.), ՅԾԵ = 906, ԽԴ 170. ՇԼԵ = 1086, Կ 240: ԶԺ = 1261, ԿԵ 266. դարձեալ յԺԳ դարուն, ԿԵ 267. ԺԳ դար, ԿԶ 306: Ստեփ. Ուուպ., ՀԱ 359 (ստեպ եւ ի Թոմ. Մեծոփ.): ԶՈՐԱԴԱԻՌՆ, ԺԹ 50. Թուի ի հին Յիշատակարանէ, որպէս եւ ջրկից՝ որ կայ անդ:

Ղ

ՂԱՊԱԼ (կապալ), Թ-Ժ դար, ԼԷ 131. Կայ ի Հայկզ. «Ուուպ. ԼԷ», առանց վկ.: ՂԱՆՈՒԹԻՆ, ԿԶ 307, Հ 347 ՂԱՏԻ, ԿԵ 260

Ճ

ՃԳԱՆՔ, ԻԸ 83. գրեցի ի Նոր Հայկզ.: ՃՂԱԻՂՆԴԻՏԵԼ, ԿԵ 260. Գրուեցիտեղ (Պտմ. Վրաց, 119): ՃՂԵՄ, -եցի, Բ. Գ., ԻԱ 58

Ս

ՍԱՄԹԱՎԱՐ, ԿԵ 260. տե՛ս մթաւար «գլխաւոր», Պտմ. Վրաց, 62, 63: ՍԱՆՐԱՏԵՍԱԿ, ՀԱ 357

ՍԱՏԱԿ, -ի, -աց, գ. (տե՛ս յի՞մ Ստ. հայո՞), ՅԶԱ = 932, ԽԹ 186, 187. ՆԾԷ = 1008, Ծ 192:

ՍԵԾԱԺՈՂՈՎ, ԽԹ 187. Կայ եւ ի ՎՀ, Ա, 619: ՍԵԾԱՆՁՆԵԱՅ, ԼԵ 122

ՍԵԾԱՊԱՅՄԱՆ, ԾԲ 208 ՍԵԾԱՐՀԵՍ ՃԱՐՏԱՐՔ, Խ 157 ՍԵՄՆԱՇԱՂԵԼ, ԿԵ 260 ՍԵՏԱՂՔ (պ.) «բանտ», ԿԼ 321

ՍԵՔՈՐ, -այ, = եկեղեցի, ԼԴ 117. Թուի յարձանագրութեանէ: ՍԷՅԴԱՆ, (պ.), ԿԲ 248. Հայկզ. ունի մայտան, ՎՀ, եւ ԳԵ. ՍԿԵԼ., ՄԵԿԱ. ԳԾ.:

ՍԷՋԱԻՈՐ, ՅԻ = 871, Խ 158: ՍԵՐԵՄ, ԿԹ 330. Հայկզ. ունի մծրի ի վաստակաց գրագ, զոր սխալ իմանայ եւ մեկնէ, փոխ. գրելոյ մծրիմ, բայ չէրգ, վստ., ԼԶ 29:

ՄՇՆՁԵՆԱԻՈՐԱՆՈՑ, ԼԸ 146 ՄՈՒՆԻ 85

՝ Նորայրն իր նշած բառարանում այս բառը բացատրել է որպէս «բարէ ջրաւարան» անասունների նուր տալու համար:

Ծ

ՅՈԳՆԱՊԱՅՄԱՐ, ԼԳ 116

Ն

ՆԱՆՐԱՓԱՌ, ԾԲ 203. Հայկզ. ունի նանրափառութիւն, ՎՀ, Բ, 566, որ եւ «անափառութիւն, գրափառութիւն». սխալ թարգմանեալ է եւ նորափառ, նորափառութիւն յԵւազր:

ՆԵՂՈՒԹԵԱՆ ԿԱՆՈՆ, Թ-Ժ դար, ԼԷ 129, 130, 131, որ է ութերորդ կանոնն Սաղմոսաց՝ «Ի նեղութեան իմում ես առ Տէր կարդացի» (Սղ. ճժԹ), տե՛ս եւ Արարատ, 1902, Սեպտ.—Հոկտ., 804:

ՆԵՊԱԿ (պ.), ԼԹ 149 (Թուի յարձանագրութեանէ). Թ դար, Խ 159 երկիցս. Կայ եւ ի Թ. Արծր.՝ «Ըստ նեպակի գեղջն», զոր Հայկզ. նոյն դէ՛ղ ընդ ճճին նեպակ:

ՆԵՐՍԱՏՈՒՆ, ՀԱ 355, «նեբբին սենեակ». Կայ ներքնատուն առ նախնիս:

ՆԶՈՎԱՔԵՐ, ԿԵ 269 ՆԻԶԱԿԻԿ 275, Կայ յԱռձ.: ՆՇԱՆԻԿ 300

Շ

ՇԵՆ, ԿԵ 260, 345 ՇԻՆԱԳԼՈՒՆ, -լիսի, ՄԶԸ = 839, ԼԹ 149 ՇԻՆԱՐԻ, յոք., «չէնք», ՆԿԸ = 1019, ԾԶ 224: Էմին եւ տպ. ՇՀնզր., 4. Բ., 49, ունին «զայս շէնքս», այլ Էմին նշանակէ ի ծան. 3. «Այլ օր.՝ զայս շինարիս». — ՇԼԵ = 1086, Կ 240:

ՇԻՆՈՐԷՔ-ՇԻՆՈՐԱՅՔ, -էից, ՇԽ = 1901, Կ 242. այսպէս եւ «գե[ւ]լարիք, գե[ւ]լարեաց» յԱնաստաս վարդապետ Յերապոլսեցի, 12:

ՇՐՁԵԱԿ, -եկի, -աւ, գ., ԿԳ 250. ա՛յլ է եւ շրջեակ ի Սերիոս, 134, ուր նշ. գղ. environs, alentours:

Ո

ՈՂՋԱՄԲ ՎՃԱՐԵՄ ՋԱՄԵՆԱՅՆ ԳԻՆՆ, ՅԶԱ = 932, ԽԹ 187, գղ. payer integralement.

ՈՒՆԱՅՆԱՅՈՑ, ԿԹ 330, ՀԳ 368 ՈՒՍԱԿ, -ի, գ., ԽԲ 168. (Էմին եւ ՇՀնզր., 4. Ա., 275, գրեն Ուսակ, իբր անուն տեղւոյ). որ եւ ուս, -ոյ, ԽԹ 188:

՝ «Շրջակայք» (Մ. Մ.):

ՈՒՍԵՄ (ՈՒՏԵՄ՞), ԿԹ 335, ուր ի ծան. 1 գրի. «Այլ օր.՝ քուսել». նոյնպէս եւ սույ. Շահնազար., 4. Բ., 205, ունի քուսել, եւ յերես 359, ի ծան. 156, ասէ՛ թէ երկու օրինակը նորա ունին քուսել, իսկ մէկ օրինակն՝ ուսել, զոր եւ մեկնէ «ուս ընդ ուս կանգնել» եւն: Կայ ուսեմ ի նոր Հայկղ. յՈսկրիփորկէ, ուր նշ. «բառնալ յուս»:

Չ

ՉԱՐ, -ի, գ. (յորմէ բերդաչար), Թ-Ժ դար. արքունի չար, ԼԷ, 132, ՆԿԵ = 1016, ԾՁ 224: — «Չար եւ կամ ա՛յլ ինչ արքունի հարկ ի վերայ դնել», ՆՈՒ = 998, ԾԴ 214: — «Չար եւ հարկ ի վերայ դնէ», ՇԼԸ = 1089, Կ 243: — «Ո՛չ չարի, ո՛չ Տաճկաց հարկի» ՇՈՒ = 1091, Կ 242: — «Չբահանայ ի չար ընկենու», Թ-Ժ դար, ԼԷ 130:

Պ

ՊԱՀԱՐԱՆԻԿ 356
ՊԱՍԽԱՂ, -ի, գ., «Վաղիր եւ պասխաղ», ԿՁ 302. «պետ եւ պասխաղ», Հ 344: Ա՛յլ է պրս. պաղխաթ, զոր տե՛ս ի Գէորգ. տե՛ս եւ Շահնգր., 4. Բ., 350, ծան. 111:
ՊԱՏՄԱԳՐԵԱՆՔ, -գրեմաց, ԿՁ 285
ՊԱՐՈՒԹԱՅԻԿ 5

Ջ

ՋԱՂԵԼՄԵՄՆԱ 271. տե՛ս Ջաղա ի Կորիւն, վարք Մաշտոցի:
ՋՀՈՒՏ, -հտի, գ., Հ 342
ՋՀՏԱԹԱՂ, -ի, գ., ԿԱ 245, գղ. ghetto:
ՋՐԱԹԱՓ, ԾԾԵ = 906, ԽԳ 169 երկիցս:
ՋՐԹԱՓ, ԼԹ 149 երկիցս: Ջրթափ «Չրվէժ» (Այարն., անդ., 143):
ՋՐԿԻՅ, ԺԹ 50. Թուի ի հին Յիշատակարանէ:

Ս

ՍԱԳ, -ի, -ից (յորմէ Սագաշէն), ԿԷ 317:
ՍԱԼՈՐԻ. «Ընկէց ի թուփ մի սալարի» ՀԱ 355, ուր մարթի կարծել եւ սալար, սեռական՝ սալարի. «Թուփ սալարի», այսինքն ծառն սալարի կամ սալարենի: Հայկղ. ի սալար գրէ. «-այ կամ ի...: Որպէս եւ տունին սալարենի կամ սալարի» եւն:

ՍԱԿՐ (սլ.). «Սակր կտցաւոր՝ քարահատաց», ԿՁ 275, գղ. pic. տե՛ս կտցաւոր ի Մ. Խոր.:

ՍԵՂԱՆ՞, **ՍԵՂԵՆ՞**, սեռական սեղեմի, ԿԹ 330. տե՛ս Շահնգր., 4. Բ., 198 եւ ծան. 155 յերես 359:

ՍՆՈՏԻԱՊԱՏՈՒՄ, Դ 8

ՍՈՂՈՄԱԾՈՅՑ 368. դրեցի յիմ նոր Հայկղ.: Տայ. Էմին, 368, ունի սովամածոյց, եւ ի ծան. 1 նշանակէ. «Այլ օր.՝ ի սողմածոյց», իսկ սույ. Շահնազարեան, 4. Բ., 254՝ ի սղվամածոյց, եւ չիք նշանակեալ ա՛յլ ընթերցուած:

ՍՊՐԴԵՄ (սլ.), բ. ն., ԾԳ 211: Սպրդեալ մուծանեմ, գղ. introduire, ԿԸ 327: Հայկղ. գրէ ի սպրդեմ, բ. ն., «Սպրդեալ մուծանեն հերձուած կորստեան» (Բ Պետր., Բ, 1). այլ՝ սույ. ունի սպրդեալ մուծանիցեմ:

Վ

ՎԱՐԴՈՒՏ, ԾՁԱ = 932, ԽԹ 186, 185
ՎԵՐԻՆ ԴԻՄԱՒ, տե՛ս ի դէմք:
ՎԵՐԻՆ ԵՐԵՍԱՒ, տե՛ս յերեսի
ՎԻՄԱԿԱՐԿԱՌ, ԿԷ 317

Տ

ՏԱՃԿՈՒԹԻՒՆ, ԿՁ 289

Փ

ՓԱՅԻՉԱՅ, ԿՁ 301, 314. ՀԱ 353. պրս. փայիգէ կամ փայիժէ:
ՓԱՌԱԲՆԱԿ, ԼԷ 130, ՀԳ 370
ՓԱՌՈՐՍԱԿ, ԾԲ 206
ՓԵՂԿԻՄ, բ. չ., ԻԱ 63, գղ. se fendre:
ՓՈՐԱԿ ԳԱՒԱՌԻ, ԺԱ 28, Ի 53, զոր էմին նշանակէ ի ծան. 2. կայ երկրորդս եւ ի Շահնգր., 4. Ա., 116:

Ք

ՔԱՂԿԵԴՈՆԱԿ, ԻԲ 84, Քաղկեդոնակացն. Քաղկեդոնակացն, Շահնգր. 4. Ա., 131:
ՔԱՂԿԵԴՈՆԱԿԱՆ, անծ., «Քաղկեդոնակամ սահման», ԿԹ 332. — անծ. ԻԲ 64՞, 66. ԻԴ 70, ԿԹ 331, 332 երկիցս:
ՔԱՂԿԵԴՈՆԻԿ, ԻԵ 70, ԾԲ 204

ՔԱՂԿԵԴՈՆԻՏ, ԻԳ 67. Յովհ. Բ կթ. Գարաղենեցի, «Թուղթ առ Վրթանէս՝ Սիւնեաց եպիսկոպոս», տե՛ս Գիրք Թղթաց, 79:
ՔԱՂՅՐԱԶԲԱՒՍ, ՀԱ 362

ՔԱՂՅՐԱՎԷՊ, Ա, վերնադիր, 1
ՔԱՂՅՐԵՂԱՆԱԿ, ԼԱ, 101, Ժ. 1
ՔԱՐԱԿԱՐԿԱՌ, ԽԱ 164
ՔՐՁԻԿ 356. կայ քրձակ ի վչ:

Բ. ԲԱՌՔ ՈՐՔ ԿԱՆ Ի ՆՈՐ ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆԻՆ
 (Որոնց վկայութիւնները չկան կամ պակասաւոր են)

Ա

ԱԶԱՏԱԶՆԵԱՅ (սլ.), ԺԲ 34. կայ եւ ի Գր. Նար., ՁԱ:
ԱԹԱԲԷԿ (սլ.) (առանց տեղի նշման. ՄՄ.):
ԱԹԱԲԷԿՈՒԹԻՒՆ (սլ.), ԿՁ 312
ԱՀԱԳՆԵՌԱՆԵՐ, ԿՁ 273, ԼԸ 138
ԱՂԻՒՍԱԶԵՒ (սլ.), ԺԲ 32, ԿՁ 304. կայ եւ ի Մաշտոց եւ յերգնի., Քեր.:
ԱՄԻՐԱՊԵՏ, ԼԷ 121. այս վկ. միայն ամիրապետ բառի կայ ի Հայկղ., որոյ հնարային է ի վկ. Վահանայ Գողթնացւոյ, եւ սպա ի Յովհ. կթ. ստէպ: ԼԷ 123 պ. երկիցս, 125, 128. ԼԸ 134 երկիցս, 143 երկիցս:
ԱՆԲԱՒԱԾԱԻԱԼ, Ե 10. կայ եւ ի Գրեգոր Սիւս., Աղաթ.:
յԱՆԳՈՒՄԱՆԻ, մ., Թ 22. յանգումանիս սույ. Շահնգր., 4. Ա., 73, եւ Հայկղ.:
ԱՆԴԵԴՍՊՈՅՑ, ԼԸ 138, ԿՁ 273. կայ եւ Անդեդապոտոյտ ալեաց» (1909 յԱղաթ.՝ «անդեդապոտոյտ ալեաց» (1909 թ., էջ 14. ՄՄ.), «անդեդապոտոյտ կուտակմանց» (Թ. Արծր.) եւ ա՛յլ բազում ուրեք:
ԱՆՀԱՄԵՄԱՏ ի ԿԱՆԱՅՍ, ԼԸ 134 (սլ.):
ԱՆՀԱՄԵՄԱՏ ի ՄԱՐԴԱՆԷ, ԽԷ 179 (սլ.):
ՂԱՆՀԱՄԵՄԱՏ ի ՅԷԻՑՍ, ԾԸ 230 (սլ.):
ԱՆՁԱՒԱՄՈՒՏ (սլ.), անծ., ԼԸ 139. կայ եւ ի Կորեան, որ եւ սորամուտ:
ԱՆՎԱՆ, Գ 7 սլ. ԼԱ 96 սլ., անվախ սրտի. ԿՁ 247 սլ., «Ամուրն Երնջակայ անվախ եւ անսասան ի հնարից մարդկան» (Հայկղ.), Թուի այն որ կայ յերես 7:
ԱՇԽԱՐՀԱԳՈՒՄԱՐ (սլ.), ԿՁ 307-308, ԾԵ 220
ԱՇԽԱՐՀԱԶԲԱՒՍ, ԺԱ 28. կայ եւ ի Ղ. Փրպ., Պտմ. եւ ի ձառընտրի:
ԱՇԽԱՐՀԱԿԱԼ ԿԱՌՈՂԻԿՈՍՆ ՀԱՅՈՑ (սլ.)
ՏԷՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ (Ե., Պատմիչն Դրասխան

նակերտացի), ԼԹ 184, որպէս եւ ժամանակակից նորին Սմբատ Ա՝ կոչէր «Տիեզերակալ թագաւոր»:
ԱՌԱՔԻՆԱԶԱՆ (սլ.), Ը 18. կայ եւ ի Յովհ. կթ. եւ յայլ գիրքս:
ԱՌԱՔԻՆԱՐԱՆ (առանց տեղի. Մ. Մ.), կայ եւ յԱղաթ. (1909 թ., էջ 457. Մ. Մ.):
ԱՌԻԾԱԳՆՈՒԽ ԳԱՒԱԶԱՆ, ԿՁ 277
ԱՌՆԵԼԻՔ (սլ.), ԿԸ 321. տե՛ս առնելի ի Հայկղ.:
ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՐՁ ԽԱԶ (սլ.), Խ 156. կայ եւ ի Շն., Բարձր.: կայ աստուածաբարձ եւ յայլ գիրքս:
ԱՍՏՈՒԱԾԱԳՈՒՄԱՐ (սլ.), Ա. 4. կայ եւ ի Յովհ. Երզն., Խրատ.:
ԱՍՏՈՒԱԾԱՄՈՒԽ, ԿԴ 258 սլ.
ԱՏՐՈՒՇԱՆ, ԺԷ 41, 42 սլ., «կրելի սեղան հրոյ», գղ. pyrée. չիք այս նշ. ի Հայկղ.:
ԱՐԱՐՁԱՒԱՆԴ ՊԱՐԳԵՒ, Ա. 3. կայ արարչաւանդ եւ ի Գր. Նար.:
ԱՐՄՈՒԷՄ (սլ.), ԿԸ 323. Հայկղ. ունի լոկ արծուէս, «Գր. տղ. յեւթ Պտմ. Կիլիկ.»:
ԱՐՈՒԵՍԱԿԵՄ (սլ.), ԼԸ 139
ԱԻԺԱՆԴԱԿ (չ.). «բերել յաւժանդակ իւր» ԿԹ 335. գղ. se réclamer de quelque chose. (չիք ի Հայկղ.):

Բ

ԲԱԶՄԱՆԵԼ, ԼԷ 122
ԲԱԶՄԱԶՈՒՐ, ԺԱ 28
ԲԱԼԻՇ, ԿՁ 310. Հայկղ. ի ցաւ, ուր սխալ է մեկնութիւնն:
ԲԵՐԴԱՅԻ, ԿԴ 259 սլ., ԿՁ 282, ԼԸ վերնադիր, 134 սլ.:
ԲԷԿ, -ի, (սլ.). «Սեւինճ բէկ», ԿՁ 302, 303 երկիցս, սխալ է «բեկունն» ի ծան. 1. յորմէ եւ արարէկ:

Գ

ԳԱՂԱՏՈՍԱՇԷՆ ԵԿԵՂԵՑԻ, ԺԱ. 29. «գաղափարաշարի իմն յարմարեալ», *ԽԱ. 163:*
ԳԵՂԵՆԱԺԱՌԱՆԳ (սյ.), ՀԱ. 350. կայ եւ յԱնան., Եկեղ.:

ԳԵՂԱՂԷՇ (սյ.), ԼԸ. 137. ա՛յլ Ձեռ.՝ գեղադէշ. գեղադէշ եւ գեղադէշ եւ ԿԶ 289, Ժ. 3:

ԳԵՂԱՌԱՅՔ (սյ.), ՅԻշատ., տե՛ս աստէն կուղայակամի:

ԳԵՂԱՌԻՔ, ԿԶ 291. կայ եւ ի ՄԽ., Դտ.՝:

ԳԵՂԵՑԿԱՌՈՒՂԷՇ (սյ.), ԿԶ 311:

ԳԵՐՓՈՒՄՆ (սյ.), ԾԹ 234. կայ եւ ի Մ. Խոր., Ողբ:

ԳՄԲԵԹԱՅԱՐԴ. «եկեղեցին չքնաղ կմբէ-քայարդ». գմբէքայարդ եւ Բրս., Վեց., Գ, երկիցս:

ԳՄԲԷԹԱՅԱՐԿ, ԼԱ. 104 սյ., ԼԷ. 130 սյ., ԽԱ. 163 «կամար երկնանման գմբէթա-յարկ, ճեմարան իմն Հրեշտակաց». Հայկզ. գրէ «կամար երկնանման գմբէ-քայարկ», «կմբէթայարկ ճեմարան իմն Հրեշտակաց»: *ԽԵ. 174 սյ., ԽԹ. 185 սյ., Ծ. 189 սյ., ԾԵ. 221* (կայ ի Հայկզ. «սայ-ծառ եկեղեցի գմբէքայարկ»), ԿԲ 248, 249 (կայ ի Հայկզ. որ գրէ կմբէքայարկ ի կմբէքայարկ) «Գմբէքայարկ, ճեմարան իմն Հրեշտակաց», *ԽԱ. 163.* Հայկզ. կմբէքայարկ. «գմբէքայարկ խորան», *Ոսկրիփոր. (Հայկզ.):*

ԳՈՒՄԲԵԹԱՌՈՐ, ԳՄԲԵԹԱՌՈՐ, Թ. 22. կայ եւ ի Տօնակ. կմբէքայարկ երկիցս:

ԳՈՂՈՒԹԵԱՄԲ ԱՌՆՈՒՄ ՁԲԵՐԴ (չ.), ԼԸ. 139

ԳՏԱԿԱՒ (սյ.). «ստոյգ գտակաւ» (սպ. կտակաւ), Բ 6. նոյն սխալ է եւ ի ՇՀնգր., Կ. Ա., 50:

Դ

ԴԱՐԱՊԱՍ, -ի, Ժ. 27 (Ժ եւ Հայկզ. ի դա-րապաս). «նստոյ դարապաս արարեալ» ԺԴ 36 սյ., ԿԶ 277 սյ., 280 սյ., 281 սյ., 315 սյ., ԿԸ 324 «տուն դարապասի», ուր ի ծան. 1 ասի. «Այլ օր.՝ դարապասի». (դարապասի եւ Հայկզ. ի դարապաս, ուր եւ դնէ «Ուռպ. ԿԸ»:

ԴԱՐԵԱԼ ԴԱՌԱՐԵԱԼ ՆՍՏԻՄ (սյ.), ԼԸ. 145 (առեալ ի Յոհ. ԿԹ. է):

ԴԴՆՁՈՒՄՆ (գեատոյ), ԼԹ. 147 (Հայկզ. գրէ դդընումն կամ դդընումն «որ եւ դըն-

դընումն»: կայ «աչացն դդընումն» ի Փիլ., Սամիս. եւ «խաւարային դդընումն» ի Յոհ. ԿԹ.: — «Գեատն Երասխ ... անցա-նէ ... ահադին դդընումն» (*Խոր. Ա. ... [1913 Թ., էջ 41, տ. 9. Մ. Մ.]*): Հայկզ. դդընումն, դընումնումն:

ԴԻՒԱՊԱՏԻՐ (սյ.), Ա. 4. կայ եւ ի Գր. Նար., Աղաւթ., ՀԵ:

ԴՐԱՆՏԱՆԱՄ, ԼԹ. 147. կայ եւ ի Գր. Արշ., ԺԸ, զոր տե՛ս ի Հայկզ.:

Ե

ԵԿԵՂԵՑԱԲԼՈՒՐ. «Հողաբլուր կանգնեալ ի վերայ եկեղեցւոյ առ անյայտ առնելոյ» (Հայկզ.), Թ 23 երկցս, ԺԱ. 28 երկցս:

ԵՐԱՆՏԱՀԱՏՈՅ ԼԻՆԻՄ (սյ.), ԺԶ 39, ԿԴ 256:

ԵՐԵՔԿԱՐԳԵԱՆ ԳՈՒՆԴ, ԿԶ 274. կայ երբէ-կարգեան եւ յ՛Գ Թագ.:

ԵՐԿՆԱՀԱՆԳԷՏ ԱԹՈՒ (սյ.), ԽԱ. 165, ԿԷ վերնադիր 317. առեալ ի Գր. ԿԹ. Տղայոյ, Թուղթ առ Տուտ., 9-10, 14, 17: — ԵՐԿ-ՆԱՀԱՆԳԷՏ ԿԱՐԳ, ԿԹ 330:

Զ

ԶԱՌԱՆՑ ԵՒ ԱՊԱՀՈՎ (վայր), Ծ. 188

ԶԱՌԱՆՑ ՏԵՂԻ, ԼԹ. 148, écarté:

ԶԻՆԱՔԱՂ, ԿԶ 274

ԶՈՒՐԿ, Ե. 10

Ը

ԸՆԴՀԱՏ ՔԱՆ Զ- (չ.). «Եւ գիտէ Տէր. ոչ ինչ էրն ընդհատ բարեպաշտութեամբ քան զԿոստանդիանոս եւ զմայր իւր Հեղինէ», ԿԶ 307:

Թ

ԹԱՆ, -ի, գղ. babeurre, մնացուած կաթին յետ մղելոյ զկողին, յորմէ եւ քամախաւ եւ ս(տորին հայերէն = միջին հայ. Մ. Մ.) քամաւ, եւ գ. չորքամ. տե՛ս քամ ի Հայկզ. ԼԴ 117, ԿԸ 327: «Շիճուկ թանի թթուեալ է», տե՛ս շիճ ի Հայկզ.:

ԹԱՆԱՀԱՏ (կայ եւ ի Մանդ.), ԼԱ. 104, ԼԴ 116-117. Թանաւի վանք, ԿԲ 249, Թանաւի վանք, ԿԲ 248:

ԹԱՐՈՒՏ (սյ.), ԿԶ 308. Հայկզ. ունի քա-փուտ, Պտմ. Աղեփս.:

ԹԱՓՔ (Հայկզ. գրէ ի քափ), ԺԱ. 31:

ԹԵՒ (սյ.), քեւէ ի քեւ, ԿԴ 258. կայ եւ յԱծշ.:

ԹԻՌ, քիոք, քոնց, ՀԱ. 362, յորմէ բարձ-րաքիո յԱնանու Արծրունի:

ԹՈՐՈՒՄՆ ԱՐՏԱՍՈՒԱՅ, ԼԸ. 141. կայ եւ ի Յոհ. Աւճն., Ատեմ., եւ ի Բենիկ:

ԹՌՁԱՔԱՇՆ (քննաբան), ԺԴ 36

Ժ

ԺՈՂՈՎ ՏԱՄ, Թ. 23

Ի

ԻՇԽԱՆԱՆԻՍՏ (սյ.), ԿԲ 248. կայ եւ ի Ն. Լճր., Մեկն. պտ., իսկ վկայութիւնն Նոր Հայկզ. զբն առանց վկայութեանց՝ «Խաւր եւ խաւրել, բառ ումկ. որպէս պաշարումն, մուխասերէ: Ուռպ., Վրդն. Պտմ., Աբր. Ողբ Կոստ. եւն»: ԶԿԶ 282, Brosset սխալ թարգմանէ Հիսար ի Պտմ. վրաց, Ա. Aditt. 261, եւ Ժ. 1: Աբր. հիսար «պա-շարումն» (Պողաճ.): «Մեծաւ խաւրով նստաւ ի վերայ նորա» (Տոսպուլոյ), Մտթ. Ուռհ., 349: Նոյն է եւ սղար: Խաւր, Վրդն., Պտմ.:

Լ

ԼԱՅՆԱՅԻՐ, ԼԱ. 99

ԼԵԳԷՆԱՆՈՒՄԲ, ԼԶ. 119 սյ., կայ եւ ի Գր. Նար.:

ԼԿՏԱՆՈՅ, ԿԸ 322. Հայկզ. ի Ստեփանոսէ Կամենցացւոյ:

ԼՈՒՍԱՍԱՐՐ, ԼԶ. 119. Թերեւս ի Հին Յիշա-տակարանէ:

Խ

ԽԱՂԱՂԱԿԱՆ ԺԱՄ (սյ.), ԼԷ. 129. գրեցի յիմ Նոր Հայկզ.:

ԽԱՅՏՈՒՄ, Հ. 343

ԽՆԴԱՅՈՒՅԱՆԵՄ, ԼԷ. 123

ԽԱԶԱԳԼՈՒԽ ՎԱՐՈՅ, ԻԷ. 81, «խաչանիշ Նշան» ԻԶ 76. «Ձխաչադուրս գաւազանն կրել» (Մաշտոց):

ԽԱՓԱՆՈՒՄՆ ԱԹՈՒՈՅ, Ը. 19, գղ. vacance. կայ խափանուած եւ ի վարս Սեղբստրոսի:

ԽԹԻՄ ի քամ կամ ի պանիր կամ յիւղ (այս-ինքն ի կողի), ԼԴ 117. «Խթիմ յեղ (այս-ինքն ի կողի) եւ ի պանիր եւ յոր ինչ առանց մայր է» ԿԹ 335 սյ. կայ եւ ի ՄԽ. Սպար. խթում, խթնալ. կայ եւ խթումն (աչխ. խթում) ի Կանոնագիրս եւ ի Տա-մարի:

ԽԻՂԱՅԵՄ, ԿԶ 310. կայ եւ ի Վրդ., Պտմ.:

Հայկզ. գրէ ի խլայեմ:

ԽՄԲԻՄ Ի ՊԱՏԵՐԱԶՄ, ԼԷ. 122 սյ., կայ եւ յՍ. Թագ., ԺԴ 22:

— Խմբեցաւ ի պատերազմ, ԿԶ 275:

Շ

ՇԱՌԱԶԱՐԴԱՐ, -ի, ԿԸ 326 սյ.

ՇՈՎԱՄԱՏՈՅ, ԽԱ. 165. Հայկզ. ունի ծն-վամտոյց:

ՇՈՎԱՄԷՁ (սյ.), -իջի, գ., ԿԶ 306 սյ., կայ եւ ի Վրդն., Դամ.:

ՇՈՒԱՐԻՄ, ԼԶ. 119. Հայկզ. գրէ ծուարեալ եւ ասէ. «Բառ անյայտ. իբր պատեալ կամ ամփոփեալ». կայ եւ ի Թուղթս Գր. Մա-ղխարոսի, «Մպտեալ ծամակուտ ծուա-րեալ» (կրկին մաշկեկօք) (ԼԳ):

ՇՐԻՄ (սյ.), ԽԱ. 163. կայ ծրեմ, Բ. Կ., Յի-շատ., Ղեւնդ. Պտմ.:

Կ

ԿԱՄԱՆ, ԿԶ 293 սյ.

ԿԱԿԱՆԱԼԻՐ ԱՂԱՂԱԿ, ԼԱ. 103

ԿԱՄԱԹՈՂ ԼԻՆԻՄ, գղ. abdiquer (ի Թա-գաւորութեանէ), Թ. 19 սյ.

— Կամաթոյ լինիմ (աթոոյ) ԼԷ. 122:

ԿԱՐԻՍ (ԿԱՐԻՔ) (սլ.) ԻԸ 86

ԿԱՐՈՒԱԿ, Ա 3

ԿԱԽՆ, -ի, -ից, -իւք, գ., ԾԳ 211 սլ. Եր-
կիցս, ԿԹ 333 սլ.: Հայկզ. ունի լոկ զվեր-
ջինս եւ ասէ. «Ուռայ. ձեռնարկ»: Կայ ի
Հայկզ. եւ «Կոն. Իբր յն. իգո'ն, ձեռն
այսինքն պատկեր: Ոսկիփոր.»:

ԿԵԱՆՔ (չ.). առ կեանք (սեռական խընդ-
րով) ԿԳ 251, ԿԶ 310. առեալ յԱրիստա-
կիսէ Լաստիկերցոյ, 8. «Առ կենաւքն Տէր
Սարգսի», du vivant de:

ԿԻՍԱԲՈՂՈՐ, ԼԹ 147. կայ եւ յայլ գիրս.
Իսկ ի Փիլոն, ի Դ. Անյ., ի Պղատ. նշ.
sesquialtere («մէկ եւ կէս». Մ. Մ.):

ԿԻՍԱԻՐԵԱՅ, ԿԱ 247

ԿՆԻԻՆ (սլ.), -ոյ, ԿԲ 248 երկցս, 249

ԿՈՒՂՊԱԿ «կրպակ»: (սլ.), արձ. Թ-Ժ դա-
րու, ԼԷ 131, ԿԶ 289: Կայ եւ ի Միւ.
Սպար.՝ «Միւն ի կուղպակն վաճառի»:

— կուղպականի, յոք., «Գեղօրայս, այ-
դեստանս, կուղպականի եւ ջաղացանի»
(Յիշատ.). — «կուղպականի երեք, եւ
ձիթահանք, եւ այգի» (Յիշատ.):
Գրի եւ կուղպայ ի Կիր. Գանձակ., Պտմ.,
91:

ԿՈՒՆՁՆ, -նձան, -ամբ, գ., գղ. motte,
Թ 23. Հայկզ. նշանակէ ի Ստեփ. Լեհացւոյ
(Իմ'ա՝ Կամենցացւոյ):

ԿՈՒՐԱՊԷՍ, մ., ԿԸ 327. Հայկզ. գրէ լոկ
«կորուսին կուրպախ», ի բաց թողով
զյաջորդն՝ «զհենակս շաղագն»:

ԿՐԱՇԱՂԱՍ (երկցս). «Անտաշ վիմաւք կրա-
շաղախ ձուլեալ», ԼԹ 148. — «կրաշաղախ
(կամ կրաշաղաղ) որմով շինէ» ԽԱ 164. —
«կրաշաղախ վիմաւք», «կրաշաղախ որ-
մովք շինէ եւ դաղտանոցս», ԽԱ 164:

Հ

ՀԱՅՐԱԳԻՐ, ԿԶ 306 սլ., կայ եւ ի Կաղանտ.:

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱՅՈՒՄԲ, ԽԱ 165

ՀԱՆԴԻՊԱԲԼՈՒՐ, ԺԱ 28

ՀԱՐՈՒՄ (սլ.), հարում գլխորան, գղ. dres-
ser la tente, ԼԱ 101

ի դիմի հարում, ԼԸ 134

առ արուր հարում, ԼԸ 145

բունն հարում գրաբաստութեանց, Դ 8:

ՀԱՐՄԱՄՈՒ (սլ.), ած., ԼԶ 120 (Թուրի
հին Յիշատակարանէ):

ՀԱՐՍՏԱՅՈՅ, ԼԷ 130-131

ՀԵՉԱՇԱՐԺ, ԼԴ 116

ՀԵՇՏԱՎԱՅՐ, ԼԶ 120 (Թուրի ի հին Յիշա-
տակարանէ):

ՀԵՇՏՈՅ, ԼԸ 140

ՀԵՐԱՏՈՒԿ, ԼԱ 101 սլ.

ՀԻՄՆԱՆԻՆ ԱՌՆԵՄ, ԺԱ 28, ԽԹ 188 սլ. —
Հիմնախիլ լինիմ (կա՞յ). կայ հիմնախիլիմ
յ'Անան., Եկեղ.:

ՀԻՆ.

ի ՀԻՆԱՆ, գղ. anciennement, Հ 344 սլ.,
«ի հիմն մեր» Խոր., Ա, իդ:

ՀՆՄԳԷՏ, «ի զիտունս եւ ի տեղեակս հնա-
գէտ պատմութեանց», Ա 5. տե'ս յիմ կար.
Վրդ., երես 423:

ՀՆԱԳԻՏԱԿ, ԺԲ 33

ՀՈԴԵՄԱՍՆ ԲԱԺԻՆ, աշխ. «Հողբարձին»,
Խ 159

ՀՈՌԳ (սլ.), ԿԸ 322

ՀՐԱՇԱԼՈՒՐ, ԼԱ 95

ՀՐԱՇԱՀԻՒՍ, Ա, վերնագիր, մի. տե'ս եւ
գարմանահիւ:

ՀՐԱՀՈՍԱՆ ՆՁՈՎՔ, (սլ.), Սարգիս կթ.,
Երչարքարական, ՆԾԵ = 1006, ԾԷ 227:
Հրահոսան անէծք, անդ, 228: Ստեփ.
Ուռայ., հրահոսան նգովք, ԿԵ 260, ՀԱ
351: Հրահոսան անէծք, ԿԵ 269: Հրահո-
սան մառագայթք, ԾԸ 231, որ կայ եւ ի
Միւ. Այրվ.:

ՀՐԱԻՐԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿ (սլ.), ԿԸ 322

ՀՐԷԱՄԻՏ ՆԵՍՏՈՐ. Մաթուսաղայի Սիւն-
եաց եպիսկոպոսի թուղթ առ Հերակլ
կայսր, ԻԹ 88:

ՀՐՈՍԱԿ, ԼԸ 138 երկիցս, երկրորդն չիք ի
Հայկզ.: Հայկզ. սխալ գրէ յառաջին տեղ-
ւոյ հրահոսակաց ի հրահոսակ: Միւս է եւ
ի Գր. Մազիտարոսէ «Ահա հրահոսակք
աճեցին». տպ. Վենետից, 1863, յերես' 99,
ունի հրոսակք. տե'ս ի Գր. Մազ. եւ «ի
հենից հրոսակաց»:

Ձ

ՁԱՅՆԸՆԿԷՑ, ԺԱ 31, Ծ 193 սլ., գղ. portée
de voix, որ եւ ձայնահաս, Յոհ. Երզն.,
Մտք.:

ՁԵՌԸՆԴԵԼ. «Ամենայն տեսակք գազանաց
ձեռնդեղ եղիցին», Ուռայ.:

Ճ

ՃԱՆԿ. «երկաթի ֆանկաք» ԼԸ 139, գղ.
croc. «Ձգեալ գփանկ երկաթի կալան զնա»
(Արիստ. Լաստիվ.):

ՃԱԻՃ (այսպ. տպ.), ԿԶ 275. առեալ ի
Թովմայէ Արծրունւոյ, 195, «մաւն նիզա-
կան», գղ. flexible:
ՃՈՆԱՊԷՍ. «Ճոխապէս ճեմիլ ի մշտնջենա-
ւոր փառարանութեան»:

Մ

ՄԱՀԱՐԱՐ ԲԱԻԹ, ԺԷ 44 (Հայկզ. եւ տպ.
Շհնդր., Կ. Ա, 103). ուղիղն թուր մահա-
րեր բարք ըստ տպ. Խմին:

ՄԱՅՏԱՄԱՍ ԴԻՄԱԻՔ, ՀԳ 370

ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԱՅԻ, ԺԲ 33

ՄԱՏԱՆԵՄ, ԼԹ 152, ՀԱ 353 սլ., գղ. sceller.
կայ եւ ի Վրդ. Պտմ., «Փակեցաք գլուռն,
եւ մատանեցաք». կայ եւ ի Սարգիս,
Յակ., Ժ:

ՄԱՐՁԱԻԱՆ, ուղիղն է մարգպան, ԻԵ 71.
նոյնպէս եւ մարգաւան Հայկազեհին՝ է
մարգպան ի Վրդ., Պտմ., 84:

ՄԱՐՏԻՐՈՂՈԳ, -ի, Ծ 193 սլ.:

ՄԱՐՏԻՐՈՍԱՋՈԿ, ԽԱ 165

ՄԱՐՏՈՒՐԷՆ, ԼԸ 145

ՄԵՆԱՀԱՒԱՏ (սլ.), Ի 52 սլ., ԽԱ 163,
ԿԳ 250, Ծ 193, ԿԶ 297. կայ եւ յայլ գիրս:
ՄԵՆԱՅՈՅՍ. «Ըստ մեծայոյս հաւատոցն»,
(կայ եւ յայլ գիրս) ՀԱ 360 սլ.:

ՄԵՆՎԻՃԱԿ ԳԱՒԱՋԱՆ, ԺԶ 39, ԼԱ 101
սլ., ԿԵ 268 սլ.: Կարծեմ կայ եւ ի Մաշտոց
Սեւանեցի, Թուղթ առ Գեորգ Բ կաթողի-
կոս Գառնեցի:

ՄԵՏՐԱՊԱՒԼՏՈՒԹԻՒՆ, ԺԶ 38 սլ., 39 սլ.,
ԻԶ 76 սլ., ԼԱ 100 սլ. «Կացեալ յաթոռն
մետրապոլիտութեան» (Սիւնեաց), Հայկզ.,
ԺԶ 40:

ՄԻԱՅԱՐԿ, ԺԱ 29

ՄԻԹՐ (սլ.), ԿԶ 314. կայ եւ ի Թղթ. դաշնաց
եւ ի Մաշտ., Ջահկ., միտք, Ոսկ., Ես.,
ԿԱ, 458 երկիցս:

ՄԻՋՆԱՄԱՐՏԻԿ, ԿԶ 274

ՄՆԱՄ Ի ՍՐՈՅ (չ.), գղ. échapper à l'épée,
à la tuerie, Հ 346. առեալ ի Թովմայէ
Արծրունւոյ, 122. «Ձմեացեալսն ի կոտո-
րածէն», Խոր. Գ, իը. ceux qui avaient
échappé au massacre: «Իբրեւ զհասկս մը-
նացեալս ի հնձոյ», Ոսկ., Ես., ԺԵ, 166:

ՄՇՏԱՊԱՇՏԱՒՆ, ԼԱ 104, ԽԵ 174 սլ.,
ԿԲ 249 երկիցս:

ՄՈՒՆԻՆԴ, ԺԳ 35

ՄՈՒԱՆՈՒՄՆ ԱՌՆԵՄ, (արձ.), ԼԷ 130:
Մոռացումն, տպ. Խմին եւ Շահնազար.,
Կ. Ա, 223:

ՄՍԽԵՄ (սլ.), ԿԹ 336. Հայկզ. ի մսխել սը-
խալ նշանակէ Վրդն. Պտմ.:

Յ

ՅԱՂԹՈՂԱՆԱՄ, Ժ 26. առեալ ի Պետրոսէ
Սիւնեաց եպիսկոպոսէ: «Յաղթողանայր
քաջն Բարիկ, Կաղանտ., յորմէ եւ Ուռայ.»
(Հայկզ.):

ՅԱՆԳՈՒՄՆ ԱՌՆԵՄ, Ժ 26: Կայ «յանգումն
բազում ուրեք». «յանգումն ածել (Յոհ.
Աւան., Ատեմ.), «յանգումն բերել»
(Մազ., Ե), «յանգումն առնուլ» (Փիլ.,
Այլար.):

ՅԱՍԱՋԱՆԻՍՏ ԼԻՆԻԼ վեհազոյն պատուով.
կայ յառաջանիստ եւ ի ՎՀ, Բ, 466:

ՅԵՏԿԱՐ (սլ.), ԼԸ 142, ԾԲ 208, ԿԹ 336

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳԻՐ ԱՐՁԱՆԻ, ԼԷ 129. կայ յի-
շատակագիր = «գրիչ կամ դպիր յիշա-
տակազրայ» ի Նիւս., Կազմ.:

ՅՈԳՆԱՀՈՄ եւ քանձարատարափ մթացեալ
ողորովք, ԺԷ 40

ՅՈԳՆԱՏԵՂԵԱԿ, Ա 4, ի Միւթարայ Անեց-
ւոյ:

ՅՈՒՍԱԳՆԻՄ (սլ.), ԿԹ 330. Հայկզ. ի յու-
սակնեալ սխալ նշանակէ Վրդն. Պտմ.:

Ն

ՆԱԽԱԹՈՒՐ, Է 17. տե'ս զմեկն. Հայկզ. կայ
եւ յայլ գիրս ստէպ:

ՆԱԽԱՀԱՒԱՏ, Զ 13. կայ եւ յՈսկիփոր.:

ՆԱԽԱՆԻՍ, Թ 20. կայ նախանստութիւն ի
ձ. Գ.:

ՆԱԽԱՍԻՃԱՆ, Թ 20

ՆԵՂԱՊԱՏՈՒԹԻՒՆ, ԼԹ 155, ուր գրի նե-
ղաստութիւն, որպէս եւ ի տպ. Շհնդր.,
Կ. Ա, 257. Հայկզ. ունի եւ նեղապատիմ
յերգնկացւոյ Քերականութեան: Արձ.
ՄՂԷ = 848:

ՆԵՐԱՆՁՆԱԿԱՆ (սլ.), ԼԵ 118

ՆԵՐԱՆՁՆԱՒՈՐ (սլ.), ԺԱ 30 «Սուրբ եւ
ներանձնաւոր քահանայ». «Տեառն Գրի-
գորի ներանձնաւոր քահանայի եւ հողե-
չընորհ վարդապետի»՝ վերնագիր Գր.
Նարեկացւոյ Մեկնութեան երգոց երգոյն
(Հայկզ. ի ներանձնաւոր):

ՆԺՈՅԳ. «տաճիկ նժոյօք (կամ նժոյիւք),
Հայկզ. ի նժոյգ. «տաճիկ նժուգօք», Խմին,
Թ 21 եւ Շհնդր., Կ. Ա, 72: «Տաճիկ նժու-
գօք» Ծ 193 սլ.:

ՆԻՍՏ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՆ, ԺԲ 33:
 — Նստոյ դարապաս առնեմ, ԺԳ 36:
 — Նիստ տեղւոյ, ԽԱ 164 պ.:
ՆՇԿԱՀՈՒՄՆ, ԻԵ 71. Հայկզ. սխալ նշանա-
 կէ Ուռհ. փոխ. Ուռայ.:
ՆՈՒԻՐԱԿ. «քաջաց նուիրակ» ԺԳ 36 երկիցս,
 Հայկզ. ունի լոկ դառաջին վկայութիւն:
ՆՈՒԻՐԱԿ ԿԱՌՈՒՂԻԿՈՍԻ (պ.), ԾԲ 201 պ.,
ԿԸ 321 պ., 328 երկիցս (առաջին վկայու-
թիւն միայն կայ ի Հայկզ.):
ՆՊԵՐՏ (պ.) «ըստ նպերտ բարուց» ԼԹ 147
 պ., առեալ ի թ Պատմութեան Աղուանից,
 «յորմէ եւ Ոսկիփոր» ասէ Հայկզ. ի
 նպերտ:

Շ

ՇԻՆԱՆԻՍՏ (պ.), ԺԱ 28. Նոր Հայկզ. սխալ
 գրէ իշխանանիստ:
ՇՂԱՐՇ. «Եւ հողաթափն, նա եւ շղարշն՝ որ
 է դաստառակ՝ Սրբոյն Հոբիփսիմեայ, եւ
 պերեզոտն ներկեալ արեամբ» ԿԸ 324.
 առեալ ի վարդանայ, Պտմ., 116:
ՇՄՇԻՐ, ԿԶ 265. Հայկզ. շիմշիբ, պրս.,
 յորմէ cimeterre եւ սամփսիտա ի ... (նը-
 շուած չէ. Մ. Մ.):
ՇՄՈՐԻՄ. «Եւ գայն յուզէր ի շմորիւն իւր-
 եանց»: Կայ շմորիւմ եւ ի Պրոկզ., «Թուղթ
 առ Սահակ եւ Մաշտոց», Գիրք քղթոց, եւ
 շմորիւմ ի Կիւրղ., Արար.:
ՇՆԱՐԱՐՈՅ, ԼԸ 143, 144 (Հայկզ.՝ «Ուռայ.
ԼԸ» առանց վկայութեան), ԽԸ 183 պ.:
ՇՐՁԱՊԱՏ, -ի, -իւ, գ., ԿԳ 255

Ո

ՈՎԿԻԱՆՈՍԱԿԱՆ, ԼԱ 99. այսպէս եւ սպ.
 Շհնդր., Կ. Ա., 179. Հայկզ. ունի ովկիա-
 կան:
ՈՍԿԵՏՈՒՏ. սխալ թուի, փոխ. ոսկէտուռն.
 «Թագաւորական դրօշն կարմիր եւ ոսկէ-
 տուռն (կամ ոսկէտուռն) վառիւ, Ուռայ.,
 է, Ժգ» (Հայկզ. յ'ոսկիտուռն): էմին, է,
 17 եւ Շհնդր., Կ. Ա., 66 ունին ոսկիտուռն
 վառիւ, իսկ ԺԶ 39 էմին, եւ Շհնդր.,
 Կ. Ա., 97՝ ոսկէտուռն վառիւ. — ԾԶ 222
 պ. ոսկէտուռն վառիւ ունի էմին, այլ
 Շհնդր., Կ. Բ., 47՝ ոսկէտուռն վառն:
 Առեալ է ի Յոհ. Կթ. է՝ «Չարդարէր զնա
 (զԱշոտ Բ Երկաթ՝ կայրսն Կոստանդին Զ

Միրանածին) ոսկեհոռն հանդերձիւք եւ
 ոսկէտուռն վառիւ», 155:
ՈՍԿԵՏՈՒՓ, ԼԱ 99. կայ եւ ՎՀ, Ա., 361,
 367, եւ ի Գամաարամի:
ՈՏՆԱՒՈՐ ՏՔՆՈՒԹԵԱՄԲ՞ կամ արթնու-
 քեամբ գգիշերն անցուցանէր անհուն,
 Ուռհ., Կիւր. Պտմ.:
ՈՐՍԱՍՈՒՆ, ԺԱ 28
ՈՒՂՂԱԿՇԻՌ իրաւունք Աստուծոյ (առանց
 տեղի նշման. Մ. Մ.):

Չ

ՉՔՄԵՂՍ (Ի) ԼԻՆԻՄ (պ.), գղ. prétendre
 cause d'ignorance, Թ 22, Հ 347:

Պ

ՊԱՅԻԿ (պ.), սխալ գրեալ սպայիկ. «Տայի ի
 հոռոս սպայիկ բերդապահացն», ԿԸ 322.
 պիտի ի հոռոս սպայիկ: «Ոմանք ի պարս-
 կական սպայեկացն», Թ 23 պ. (Թուի ի
 Պետրոսէ Սիւնեաց եպիսկոպոսէ):
ՊԱՏՇԱՃԱԳԵՂ, ԿԶ 271, ՀԱ 362 պ.:
ՊԱՏՐԿԱՅ ՊԱՏՐԻԿ, Թ 24, Ժ 25 պ.:
ՊԵՐՃԱՊԱՃՈՅՃ, ԺԳ 34 պ., ԺԸ 45, կայ
երկիցս եւ ի Յոհ. Կթ. ...: Հայկզ. պերն
 պահոյճն ի տիրաւում:
ՊՈՍԻՏԱՒՅՐՈՆՏԷՄ, ՀԱ 351 պ.:
ՊՈՆՏՈՅՐՈՆՏԷՄ, է 17 պ. (տե՛ս անդ), ԺԶ
40 պ., ԻԶ 77 պ.:

Ջ

ՋՐՏՈՒ, ԿԶ 274
ՌԱՉՄԱՒՈՐ, ԿԶ 275

Ս

ՍԱԳԱՇԷՆ, ԿԲ 249. կայ եւ Սագաշէն եկեղե-
 ցի ի Վրդ., Ել., կայ սագաշէն եւ ի Գնձ.:
ՍԱՍԱՍԱՐԱՍ, ԺԳ 34 պ., կայ եւ ի Գր.
Նար., Պտմ. խաչին Ապար.:
ՍԵՂԵՆ (պոռնիկ) (պ.) «Կին մի սեղեխ»
 ԼԲ 101. ապա ասէ «կինն հերատուկ»:
ՍԵՊՈՒՀ, ած., սեպուհ արք, ԺԹ 50
ՍԻՆԼՔՈՐՔ (պ.), ԼԱ 99. սինլքոր մնա-
 ցուած, ԿԸ 328

ՍՆՈՊԱՐ, պրս. սանկվար, տե՛ս սոնոպրի
 յիմ Ստ. Հյ. ԿԶ 304 պ.: Կայ ի Հայկզ.
 յՈսկիփորիկէ այլով նշանակութեամբ, զոր
 Հայկզ. սխալ մեկնէ:
ՍՈՐԱՄՈՒՏ, ԿԱ 245. կայ եւ յԱրաթ. եւ ի
 Փրպ., որ եւ անձաւանուտ, ԼԸ 139:
ՍՐԱՎԱՐ ՆԱՒԱԿ, ԼԸ 138. առեալ ի Յոհ.
 Կթ. է, որ ունի «սրավար թիակաւք», 125:
ՍՐԲԱՔԱՐ, ԽԱ 164, ուր Հայկզ. սխալ նշա-
նակէ Ուռհ., փոխ. Ուռայ.: — ԾԸ 231 պ.:

Վ

ՎԱՂՐ, ԿԶ 275: Չեռ. Աբրահամ Երեցու ունի
 զվարդն, որով եւ վարդ Ղեւոնդ, Պտմ.
 ուղղելի է թերեւս վարդ (տե՛ս յիմ Շհնդր.,
 Կ. Բ., 121): Կայ գործիականն վարդեր ի
 Խոր., Բ՝ «Եհար վարդեր զգլուխն Երուան-
 դայ»: — «Վարդերք եւ տապարաւք եւ նը-
 րանաւք» (Յոհ. Կաթ.): «Վարդերք դիպե-
 ցուցեալ ճեղքէր», անդ:

ՎԱՌ (պ.) ԿԶ 277 երկիցս: Brosset թարգմա-
 նէ flamme («դրօշ» Մ. Մ.), Histoire de la
 Géorgie, I Addit., 214: Կան ի Հայկզ.
 «կրկին պատիւ առեալ է Անանիա եպիս-
 կոպոսն Սիւնեաց յեւփաղէն թագաւորէն
 Աղուանից, զի պարգեւէ նմա զիւր թագա-
 ւորական դրաւչն՝ կարմիր եւ ոսկետուռն
 վառիւ՝ ունեւով ի գլուխն գունտ ոսկի եւ
 ի վերայ խաչ պատուական», է 17. — Նոյն է
 եւ ԺԶ 39. «Իսկ թագաւորն Աղուանից Ես-
 վաղէն, ... պատիւ արարեալ նմա (Անա-
 նիայ եպիսկոպոսի Սիւնեաց)՝ երախտա-
 հատոյց լինի, եւ պարգեւէ զիւր նշանակն
 թագաւորական ոսկէտուռն (տուռն) վա-
 ռիւ, եւ ի գլուխն գունդ ոսկի եւ ի վերայ
 խաչ պատուական». — «Եւ ընձեռէ նմա
 (Յովհաննիսի է-ի՝ Սիւնեաց եպիսկոպոսի,
 Հայրապետն Սարգիս) զսեպհական խաչն
 Սիւնեաց եւ զոսկէտուռն վառն», ԾԶ 222:
 «Ոսկետուռն վառիւք», Յոհ. Կթ., 155 պ.:

ՎԱՐԱՉԱԳԻՐ ՄԱՏԱՆԻ, Դ 9, Ժ 26, ԽԲ 167
 պ. «վարազ նկարադիր մասանի», Փ.
 Բիւզ., Դ, ծգ:
ՎԵՐԱՀԱՅԵՑԻԿ ԼԻՆԵԼ ի վերայ հաւտին,
 ԼԹ 147
ՎԻՄԱԳԼՈՒՄՆ, Թ 24. վէմս գլեմ, Թ 24,
 գղ. rouler («գլորել» Մ. Մ.):
ՎԻՇԱՊԱՉԱՒՐ, Ժ 26. Թուի ի Պետրոսէ Սիւ-
 նեաց եպիսկոպոսէ:

Տ

ՏԱՃԻԿ ԵՐԻՎԱՐ, ԺԱ 28, ԿԶ 274-275. տա-
 նիկ նժոյգ, պ., տե՛ս ի նժոյգ:
ՏԱՓԱՐԱԿԱՉԵՒ, ԿԶ 310
ՏԻԵՉԵՐԱՀՈՅ ՏԱԳՆԱՊ, ԼԸ վերնադիր,
134 պ., ՀԳ 370. «Եթէ չիցէ գրելի տիեզե-
 բանծ ... առեալ ի բանից կաղանկաւ-
 որ ի վեր անդր» (Հայկզ. ի տիեզեբանծ):
ՏԻՐԱՊԱՏՈՒՅՐ, Բ, 6, ԿԸ 320
ՏԻՐԱՍՈՒՆ, «Եթէ չիցէ գրելի սիրասուն»
(Հայկզ.), ԺԳ 34:
ՏԻՐՈՒՀԻ (պ.) (երեցակին), ԿԳ 250, ՀԱ 355
(արձ.):
ՏՈՀՄԱԺՈՂՈՎ ՏԱՄ, Թ 23
ՏՈՒՆ ԳԵՐԵՉՄԱՆԻ (չ.), գղ. sépulture,
 tombeau de famille, ԿԶ 277, որ եւ գերեզ-
 մանատուն ի Մտթ. Ուռհ., եւ Յիշատ.:
ՏՈՒՆ ՏԱՊԱՆԻ, ԿԶ 308, որ եւ տապանա-
տուն յայլ գիրս:
ՏՐԱՊԷՉ, -իզի, գ., ԽԱ 164 (Հայկզ.՝ տրա-
պիզ): — Տրապէզ, ԾԸ 230 պ.: Կայ եւ ի
 Թէոդոր., Խչ. «Իբր ի ջառեակ տրապի-
 զիս», եւ աստ ուղղականն է տրապէզ. —
 «Ի քրիստոսական տրապիզին եղեալ»
 Յոհ. Կթ., 101), եւ աստ ուղղականն է
 տրապէզ:

Փ

ՓԱԿԵՂՆ «ուրար», ԻԵ 80 երկիցս. տե՛ս եւ ի
 Մխ., Դտ.:
ՓԵՏՐԱԼԻ ՀԵՇՏՈՅՔ, ԼԸ 140. կայ փետրա-
 լից անկողինք ի Բարիդ Յոհ. Մկ.:
ՓՈՂՈՅՔ ԱՅԳԵՍՏԱՆԻՈՅ, ԼԸ 138. առեալ
 ի Յոհ. Կթ. է, 124. Հայկզ. սխալ գրէ
 փոզս ի փոզ, 951 բ:
ՓՐԹՈՒԱՄ ՔԱՐԻ (պ.), ԼԶ 119 երկիցս,
ԿԶ 293 պ.:
ՓՐԹՈՒՑԱՆԵՄ ՉՆԵՏ, ԺԳ 37, գղ. lancer:

Ք

ՔԱՄԻՄ, Բ. Հ., ԿԶ 281, «սորսորել»:
ՔԱՉՈՂՈՐԱԿ, ԼԱ 95
ՔԱՉՈՒՍՈՒՄՆ, յոք. փաջուամնիք, ԻԶ 76.
 սխալ է ի Հայկզ. փաջուամնիս ի փա-
 ջուամնիք. իսկ Շհնդր., Կ. Ա., 147, փաջ
 յուամնիս. առեալ է ի Պատմութեան
 Աղուանից:

ՔԱՐԱԳՆԱՅ, -ի, -աց, գ., ԼԸ 139, ԿԱ 245
ՔԻԼ, ԼԷ 122. (ի Յոհ. ԿԹ. է...), ԿԸ 320.
 Կայ քիլ եւ յիսկ., Մտք.:
ՔՈՂԱՐՈՐԲԵՄ, ԾԲ 202 պ., առեալ յԱնա-
 նեայ ԿԹ. Մովսէս. ապա ասէ՝ «ունէր ի
 ծածուկ զՔաղկեդոնին» (204). իսկ ի Թր.,
 Քեր., բողոքորք է գղ. amphimacre (յոյն
 եւ հռոմ. բանաստեղծական չափ. Մ. Մ.):

ՔՈՒՌԱԿ ԷՇ (պ), ԺԱ 31, գուռակ. (Շհնդր.,
 Հ. Ա., 86, բռնակ). Կայ եւ ի ՎՃ եւ ի
 Վստ.:
ՔՈՒՍԻԹԱՅ, Ի 55 պ., ԿԸ 321
ՔՐԷԱԿԱՆ ՄԵՂՔ, ԾԷ 220 պ.
ՔՐԹԱՔԱՂ (պ.), ԿԸ 322, նոյն ընդ ֆերթա-
 ֆաղ, Ղ. Փրպ., Պտմ., 214:
 ՆՈՐԱՅՐ Ն. ԲԻՒՋԱՆԴԱՅԻ

ՄԵԾ ՍՈԿՐԱՏ
ԲԱՌՔ ԱՐՏԱՔՈՅ ՆՈՐ ՀԱՅԿԱԶԵՆԻՆ
 (Նարայրի անտիպներից)

Ծանօթութիւն. այս անտիպը Նորայրի
 դիւանում է՝ Թղթ՝ 8:0. 2:1-50, Վաւ. 2:8,
 մաքրագրուած եւ համարակալուած 23 էջ:
 Վերնագրից յետոյ, որ նոյնութեամբ պահ-
 պանում ենք, հեղինակը նշել է. «Ա. անգամ
 25 Յուլիս 1897» (երբ բնակուում էր կնոջ հետ
 Ստոքհոլմ քաղաքում), «Բ. անգամ 3 Յուլիս
 1907, զոր աւարտեցի յ'12 Յուլիսի 1907:
 Զկարգադրութիւնն այրուբնական սկսայ
 յ'12 Յուլիսի 1907, եւ աւարտեցի ի 15 նորին
 ամսոյ 1907», երբ, կնոջ մահից յետոյ,
 1903 թ. աշնանը տեղափոխուել էր Վենետիկ:
 Նորայրը նկատի ունի «Սոկրատայ Սփոյա-
 տիկասի Եկեղեցական Պատմութիւն (Թրդմ.
 696 թուին)» հրատարակութիւնը, Վաղար-
 շապատ, 1897, որ նրա գրադարանում է (այ-
 սօր Շուէզիայի Գէօթերորդ քաղաքի համալ-
 սարանի գրադարանում): Փոքր Սոկրատ-ը
 նոյնի համառօտ խմբագրութիւնն է, որ տը-
 պուած է այս հատորի էջատակում: Նորայրը
 նշել է նաեւ Երուսաղէմի ձեռագրի ընթե-
 րուածները. տե՛ս Նորայր արք. Պողարեան,
 Մայր ցուցակ ձեռագրաց Սրբոց Յակոբեանց
 բազմահատորը:

Բնագիրը հրատարակում ենք ամբող-
 ջութեամբ, կատարելով կէտադրական ան-
 նըջան փոփոխութիւններ: Հեղինակի Զ տա-
 ուր, որ նշանակում է Զեռագիր, զարճրինք

Զեռ., իսկ Տ-ն, որ նշանակում է Տպագիր,
 զարճրինք տպ.: Նա բառերը բառարանային
 միաւորներ համարելիս, ինչպէս յղումներ
 կատարելիս, գրել է զլիսագրով, որ մենք
 գրեցինք փոքրատառով: Անհրաժեշտ ընդ-
 դժուանները, բացի մի քանիսից, որ հեղինա-
 կային են, մեզանից են՝ յանուն զիւրընթեռ-
 նելիութեան:

«Իմ Հայկազեան» ասելով հեղինակը նը-
 կատի ունի Նոր բառգիրք հայկազեան լեզուի
 երկհատորը, որ նա թղթեր աւելացնելով եւ
 լրացնելով՝ վերածել է չորս հատորի, որոնք
 նրա դիւանում են եւ շատ թանկագին են դը-
 րարարի բառապաշարի համար:

1893 թ. Նորայրը Հանդէս ամսօրեայ-ում
 լոյս էր ընծայել «Իմ կարծիք զկրկին թարգ-
 մանութեանց Եկեղեցական պատմութեան
 Սոկրատայ Սքոլաստիկոսի եւ զնոցին թարգ-
 մանչաց» յօդուածը, սիւն. 273-278, իսկ
 1983, սիւն. 369-374-ում մեր հրատարակու-
 թեամբ ունի «Տեղեկութիւնք ի Մեծ եւ Փոքր
 Սոկրատայ պատմութիւնս եկեղեցւոյ»:

Նորայրի դիւանում պահուում են «Բառք
 արտաբոյ Նոր Հայկազեանին» վերնագրուած
 այլ տետրեր եւս, որոնք արժանի են հրատա-
 րակութեան:

ՄԱՐՏԻՈՍ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Ա

ԱԹՈՌԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ 455. Կայ արձանագր.,
 Ոսկ., Ի Լուս.:
ԱԿԱՏԻՈՆ 318. ակառ, Գր. Նար.:
ԱՂԱՆԴԱՒՈՐԵՄ 289, 656-7
ԱՂԱՆԴԱՒՈՐԻՄ 406
ԱՂԻԲԱՐ 244
ԱՄԲԱՐ ՀԱՒԱՃԱԳՈՅՆ 444
ԱՄԲԱՐ ՀԱՒԱՃԱԿԱՆ 498, 547
ԱՆԳՈՍՆԱԿԱՆ 277
ԱՆԴՈՐՐԱԳՈՅՆ 212, 237, 476
ԱՆԾՈՒՆԳ (բառ անպէտ) 544, 556. յն.
 ἀγόνατος, Qui n'a point de genoux, d'où au
 fig. Roide, Inflexible (Alex., 13 b):
ԱՆՀԱՅՀՈՅ 451. Կայ եւ յայլ գիրք, զոր չեմ
 նշանակեալ յիմ Հայկզ.:
ԱՆՆԱԽԱՆԱՄԱՐԱՐ 256
ԱՆՆԱԽԱՆԱՄՈՒԹԻՒՆ 257
ԱՆՈՅԱՐԱՐ 571
ԱՆՈՒՆՏԵԼԻ (պատերազմ) 521.
 անմուէր պատերազմ 471
 անհաշտ պատերազմ, Ոսկ., Գաղ.:
ԱՆՏԻՈՒՔԱԿԱՆ 262
ԱՆՓՈՒԹԱՓԱՐ 192
ԱՊՈՒՒՊԱՏԻԿ 94
ԱՊՈՒՒՊԱՏԻԿՈՍ 98
ԱՊՈՒՀԻՒՊԱՏ 437, 508
ԱՊՈՒՀԻՒՊԱՏՈՆ 431
ԱՐԻԱՆՈՍԱԿԱՆ 182, 190, 213, 294
 երկէցս, 363, 410, 418, 576, 577
ԱՐԻԱՆՈՍՈՒԹԻՒՆ 28, 75, 103, 117, 134
ԱՐԻՈՍԱՆԱՄ 147 երկէցս
ԱՐԻՈՍՈՒԹԻՒՆ 75
ԱՐՏԱՔՆԱՐԱՐ 532
ԱՐՏԱՔՍԱՐԿԵՄ 244
ԱՐՏԱՔՍԱՐԿԵՄ 256
ԱՒԵԼԱԳՐԵՄ 202
ԱՓՍՈՍԱՄԷՐ 277. Զեռ. Երուս.՝ պարսա-
 ւասէր, որպէս 276, եւ 277, տող 4. այլ
 տե՛ս եւ փաստանք, 261, 262, որ նոյնպէս
 թուի պարսաւանք:

Բ

ԲԱՂԵՍՏՈՆ (տպ. բաղանջատ այն) 112
ԲԱՄԻԼԻԿԷ (արքունիք) 219, 245-6
ԲԱՐԵԳԷՄ 284
ԲԱՐԵԼԵՉՈՒ[ՈՒ]ԹԻՒՆ 260, 655 ուր նոյն-
 պէս ունի եւ Փոքրն:
ԲԱՐԵՉԱՅՆ 645
ԲԱՐԵՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ 660

ԲԵՄԲԱՍԱԿԱՆՔ 661
ԲՈՆԱԴԱՏԱՆՔ 196

Գ

ԳԴԱԿԱՆ 389, gothique
ԳԵՏՈՐԱՅ 188
ԳԵՐԱԿԵՆԵՄ 267, 458
ԳԵՐԱ[ՅԱ]ԻՆԵԱԼ (Զեռ. եւ տպ.՝ գերանեալ)
 589: Տե՛ս գերայանեալ ի Մեծ Սեղբես-
 տրոս, 741:
ԳԵՐԵՐԵԻԵԼԱԳՈՅՆ (Երուս., իսկ տպ.՝
 գերեւելագոյն) 614
ԳԹԱՀԱՏԻՄ (անդթանամ) 250
ԳԼԽԱԿԱՆ ՊԱՏԻԺ 622, peine capitale
 գլխով պատիժ առնմ, Փրպ., 239
 գլխով պատուհաս առնմ, Բիւզ., Ե, Ժգ,
 210. տե՛ս գլուխ յիմ Հայկզ.:
ԳՈՎԱԿԱՆԱՐԱՐ 275
ԳՐԱՐԱՐ 255

Դ

ԴԺՆԴԱԿԻՄ, Ա. դ., (Երուս., երես 11). Կայ
 ի Նոր Հայկզ. դժնդակամամ, Փոքր Սոկ-
 րատ:
ԴԻԱՊԱՏԱԿԱՆ 275

Ե

ԵՊԱՏՔԻ 363 (եւ Յով. ԿԹ.)
ԵՐԱԳԱԳՐՈՂ 177, 193
 երագագրեմ 170, որ կայ ի Նոր Հայկզ.,
 ձեռնագրոյ. ստորագրոյ 303:
ԵՐԿԱՔԱՆՉԻՒՐԱՐԱՐ 212.
ԵՐԿԻՄԱՅ 192. բոս Երուս., իսկ տպ.՝
 երկամայցն = երկիմայ 427 (Երուս., չիք
 ի տպ.):
ԵՐԿՉԱՅՆԻՄ 460 (16 Յուլիս 1907)
ԵՐՉԱՆԿԱԳՈՅՆ, Ա. բ. (Երուս., երես 9)

Զ

ԶԱՒԱԿԱՆԱԿԻՑ, Ա. բ. (Երուս., երես 7)
ԶԻՆԱԿՐՈՒԹԻՒՆ 564
ԶԻՐԱՐՈՒՄՆ 317: Տե՛ս աստէն եւ ընդիրար-
 հարուքիւն:
ԶՈՀԱՄԷՐ 265
ԶՈՒԳԱՆՈՐ ՀՈՂ 244

Ը

ԸՆԴԴԻՄԱՋԱՆՈՂ 225: Տե՛ս աստէն եւ հա-
 մազանդ: